

VOCEA

AUTORITĂȚILOR LOCALE

BULETINUL INFORMATIV AL CONGRESULUI AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA

nr. 2 (11), 2014

AP(e)L la CALM/editorialul ediției

QUO VADIS, AUTONOMIE LOCALĂ?

La doi ani de la instituirea Zilei Autonomiei Locale, marcată pentru prima dată pe 1 februarie 2012, prin memorabilul marș al celor 600 de edili locali, care au ieșit în Piața Marii Adunări Naționale petru a-și adjudeca dreptul la o guvernare locală independentă, constatăm, cu o doză considerabilă de regret, că angajamentele pe care și le-a asumat guvernarea prin Strategia Națională de Decentralizare nu au fost onorate în totală măsură. Dimpotrivă, la mai puțin de un an până la expirarea acesteia, carul stă pe loc, iar aleșii locali sunt nevoiți să-și împartă timpul prețios, pe care trebuie să-l dedice cetățenilor care i-au ales în funcții, luptei pentru niște lucruri simple care apriori le aparțin. Cât va dura această controversă dintre central și local, de ce guvernarea neglijează semnalele și opiniile edililor locali și cum poate fi atins compromisul în acest (ne)caz? Sunt întrebări care lasă de gândit, sunt realități care nu pot fi tolerate și lucruri care trebuiesc schimbate, oricât de mult efort ne-ar costa.

ZIUA AUTONOMIEI LOCALE, FĂRĂ AUTONOMIE SAU DE CE GUVERNAREA LOCALĂ E ÎNCĂ PE BARICADE?

În primăvara anului 2012, într-un cadru optimist, solemn și promițător, a fost adoptată Strategia Națională de Decentralizare, însoțită de un Plan de acțiuni la fel de ambițios. În 2014, aproape de finalizarea termenelor de implementare, suntem nevoiți să constatăm lipsa cronică de consecvență din partea autorităților care, deși promovează o retorică a schimbării pozitive, vin cu inițiative care nu fac decât să suprimă democrația locală. Din păcate, între vorbe și fapte, între declarații și acțiuni, se păstrează o discrepanță majoră, care erodează progresele și așa fragile pe drumul descentralizării și demolării verticalei puterii în stat. Chiar dacă până la finele anului 2013, inclusiv sub presiunea CALM, au fost efectuate o serie de modificări la cadrul legislativ care reglementează finanțele locale, ne-am poticnit dezolant la capitolul implementare, în pofida angajamentelor pe care și le-au asumat autoritățile în fața partenerilor de dezvoltare. Prin incon-

secvența de care dau dovadă autoritățile este știrbită esențial imaginea instituțiilor statului atât în fața autorităților locale și opiniei publice naționale, cât și în raport cu structurile internaționale. În loc de acțiuni concrete și eficiente promise în domeniul descentralizării și autonomiei locale, are loc un proces invers de limitare a autonomiei locale, creșterea presiunilor asupra APL și încălcarea continuă a drepturilor și intereselor comunităților locale din Republica Moldova. Doar câteva exemple: tendințe de centralizare în mai multe domenii; târăgânarea implementării noului sistem de finanțe locale și blocarea implementării strategiei descentralizării; plafonarea taxelor locale; accentuarea sistemului de distribuire a diverselor fonduri naționale pe criterii politice; stabilirea de sancțiuni draconice și disproporționate în domeniul achizițiilor publice, fără a consulta APL și fără a elimina barierele existente (cum s-a promis); impedimente în domeniul statelor de personal; creșterea presiunilor asupra APL din partea organelor de control administrativ, judiciar și de anchetă; impunerea continuă de obligații fără acoperire financiară etc. În același timp, mai multe inițiative și proiecte de acte normative ce vizează îmbunătățirea situației APL sunt conservate și blocate

cu anii, în pofida efortului instituțional, uman și financiar depus, inclusiv de partenerii de dezvoltare ai Republicii Moldova. Efectele s-au făcut resimțite imediat - decizia guvernării de a amâna implementarea Legii Finanțelor Publice Locale a și fost taxată recent de guvernele SUA și Suediei, care nu mai vor să finanțeze reforme iluzorii.

Astfel, autonomia locală în Republica Moldova este încă una foarte fragilă, care se poate rupe în două la cea mai mică intervenție greșită! Atâta timp cât formalismul și superficialitatea vor sta la baza dialogului între puteri, nu vom înregistra niciun fel de succese. Din păcate, practicile regimului anterior sunt păstrate și aplicate în continuare, iar luarea unor decizii unilaterale, fără a consulta APL, este încă o practică curentă a autorităților.

Necesitatea schimbării, cu mare părere de rău, nu este încă conștientizată pe deplin. Continuă să se vehiculeze că, la nivel local, nu ar exista capacitate pentru asigurarea unei puteri descentralizate și pentru punerea în aplicare a noilor reglementări, fie sistemul autonom de finanțare, fie gestionarea domeniului ce ține de taxe locale.

(continuare în pagina 2)

PRECEDENT FĂRĂ PRECEDENT!
CADOU DE ZIUA AUTONOMIEI LOCALE:

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A PUS PUNCTELE PE "I"

Justiția pare oarbă, conform ultimelor sondaje, dar dreptatea triumfă din timp în timp și pe meleaguri mioritice. Curtea Constituțională a luat o decizie fără precedent, una pe care au așteptat-o nu numai edili locali, dar și întreaga societate civilă. Înalta Curte a anulat, ca fiind contrară Legii Supreme, plafonarea taxelor locale, instituită la sfârșitul anului 2013 de Parlament și criticată în termeni duri de autoritățile publice locale. Decizia a urmat după dezbateri în contradictoriu între autorii sesizării, magistrații Curții, pe de o parte, și reprezentanții Parlamentului și Guvernului, pe de alta. Hotărârea Curții Constituționale este una definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, iar acest lucru determină autoritățile centrale să găsească un compromis cu APL. În ziar am inserat spicuri din ședința istorică a CC, care confirmă cu lux de amănunte că modificările operate de deputați nu numai că sunt în totală neconcordanță cu buchia legii, dar și în evidentă disonanță cu angajamentele guvernării și așteptările APL în ceea ce privește procesul de descentralizare.

(continuare în pagina 10)

QUO VADIS, AUTONOMIE LOCALĂ?

Este o eroare inadmisibilă, deoarece primarii reușesc cu brio să asigure funcționalitatea în condiții draconice de activitate: lipsă finanțelor și a cadrelor, incoerența în aplicarea anumitor reglementări. De fapt, ar trebui să fie exact invers. Dacă unele localități nu sunt în stare să rezolve anumite probleme, atunci autoritatea centrală, prin resursele, competențele și posibilitățile sale, ar trebui să le vină în ajutor.

Dar, cel mai important, este să le dezlege mâinile, astfel încât APL-urile de nivel unu să-și poată soluționa de sine stătător problemele. Administrația de pe eșichierul de sus urmează încă să conștientizeze pe deplin filosofia descentralizării și efectele sale benefice la toate nivelele, așa încât transferul de competență, de resurse, de posibilități să aibă loc pe bune. **Administrația publică locală este cel mai aproape de cetățeni, ei se ciocnesc zilnic de problemele acestora, respectiv primarii sunt cele mai indicate persoane să le soluționeze.**

Limitarea autonomiei locale prin astfel de decizii, cum ar fi târăgănarea implementării Legii finanțelor locale, plafonarea taxelor locale, după care încercarea de a limita oricum stabilirea acestora, accentuează tendințele de centralizare, fenomene absolut inadmisibile în filosofia Uniunii Europene. Faptul că nu s-a găsit, la nivelul de sus, un consens politic, va fi, cu siguranță, taxat în alegerile care vin. Pe 23 decembrie 2013, atunci când parlamentarii au decis plafonarea a 12 taxe locale și anularea altora, s-a șters cu radiera acel progres minim pe care îl obținusem în procesul de liberalizare a autonomiei financiare locale.

MODERNIZAREA, DEZVOLTAREA ȘI EUROPENIZAREA ȚĂRII FĂRĂ DESCENTRALIZARE ȘI AUTONOMIE E O UTOPIE!

Peste 25 de ani, în Republica Moldova tot se discută (iar unii consideră că se fac) despre reforme economice și sociale, lupta cu corupția, reformarea în justiție etc. Însă fără mari progrese și succese. Guvernările/orientările vin și se schimbă, se adoptă programe și strategii pompoase și obiective mărețe care insuflă optimism și speranță (la început). Însă, timpul trece, fețele se schimbă, numai starea lucrurilor rămâne practic aceeași. Mai mult ca atât, cei care vin la guvernare, după modalitatea de gândire, lucru și practicile folosite, încep să semene foarte mult cu cei care au fost la guvernare. Sistemul

îi absorbe pe toți, fără a face diferență.

De fapt, sistemul autocrat și totalitar din administrația publică, **VERTICALA PUTERII**, în Republica Moldova este atât de profund implantat în mentalitatea guvernanților (și nu numai), încât s-a păstrat cu grijă de toate guvernerile și chiar a înflorit. Indiferent de culoarea și orientarea celor care vin la Guvernare. Toți vor să mențină pârghiile de dirijare/presiune, chiar dacă o astfel de abordare este în detrimentul modernizării și dezvoltării.

Cu regret, nicio guvernare din Republica Moldova așa și nu a înțeles cu adevărat că pe un fundament depășit și puterid, totalitar și excesiv de centralizat nu poți să construiești o societate modernă cu o economie liberă, justiție corectă, fără corupție, cu sistem social echitabil etc. Clasa politică din Moldova așa și nu a conștientizat că anume **DESCENTRALIZAREA** reală și o reformă corespunzătoare a administrației publice reprezintă acel fundament și panacee, care poate asigura un progres real în toate domeniile respective. În acest sens, descentralizarea trebuie privită mult mai profund și complex, fiind înțeleasă în sens larg, cuprinzând toate domeniile de bază: politic, economic și social-cultural. De fapt, descentralizarea și elementul său indispensabil – autonomia locală, trebuie să fie privite ca sinonime ale democrației veritabile și stabile (prin apropiere de cetățeni); **modernizare reală** a statului și rupere cu trecutul totalitar; **lupta cu corupția** (prin faptul că decizia se apropie de APL - cei care sunt cel mai aproape de popor, cei mai responsabili și cunoscuți, precum și cei mai ușor controlabili); **dezvoltare economică durabilă** prin demonopolizarea economiei și oferirea unor pârghii autorităților locale de a stimula mediul de afaceri locale; **soluție pentru autonomii speciale** etc.

Suntem ferm convinși și credem că, în prezent, fără o reformă adevărată a administrației publice, bazată pe principiile descentralizării și cu acordarea unei autonomii administrative-financiare largi pentru APL, în Republica Moldova niciodată nu va putea fi realizat niciun progres real în orice domeniu ar fi. În zadar vom vorbi și pierde în continuare zeci de ani, lipsa de dezvoltare economică, justiție, lupta cu corupția, drepturile omului etc. Progresul, evoluția și modernizarea în aceste domenii sunt absolut imposibile în cadrul unui sistem administrativ hipercentralizat, politizat și dominat de anumite grupuri de interese, care se luptă între ele și asupra cărora nu există niciun control. Valorile europene nu-și au locul într-o societate și într-un mediu autoritar/totalitar.

Viorel Furdul, director executiv CALM:

"Dacă cu adevărat dorim în UE, atunci descentralizarea, autonomia și democrația locală trebuie să-și ocupe locul de frunte!"

Cum poate fi asigurată lupta cu corupția, în condițiile unui sistem administrativ centralizat, politizat și oligarhizat, care deține toate pârghiile legislative, financiar-economice și administrative, necesare de a bloca orice reformă reală? Putem avea o economie liberă, în situația în care toate pârghiile sunt concentrate la centru? Aceiași întrebare se referă la justiție și toate celelalte domenii – social, cultural etc. Doar se știe bine că justiția este afectată cel mai mult de corupție, lipsa de transparență și implicarea factorului politic, elemente ce se "dezvoltă bine" anume într-un sistem administrativ centralizat, în care deciziile sunt luate de grupuri înguste de persoane care acționează în interese proprii. Iar interesele naționale și a majorității populației sunt secundare.

În fine, dacă cu adevărat dorim în UE și să împărțăm valorile spațiului european, atunci descentralizarea, autonomia și democrația locală trebuie să-și ocupe locul corespunzător, de frunte, în reclădirea întregii țări. Altfel – ne vom bălăci în continuare în mrejele tranziției interminabile și reformelor iluzorii.

PROGRESE ȘI REGRESE

Sigur, cum menționează unii colegi, trebuie să vedem și partea pozitivă, succesele și progresele din ultimii ani. De regulă, în acest sens, se dau drept exemple drumurile contruite/reparate, diverse obiective sociale construite/restabilite, creșterea investițiilor în diverse domenii etc. Însă, toate aceste lucruri pozitive și foarte importante nu țin de subiectul discutat și nu fac parte din Schimbări de Sistem. Drumurile și obiectivele construite, alte activități de acest gen, peste o anumită perioadă de timp se deteriorează și necesită noi surse, care nu au de unde veni, dacă nu se produc schimbări majore de sistem. Cele care vizează o administrație publică modernă, descentralizată și eficientă; justiție adevărată și adecvată; un sistem corespunzător de luptă cu corupția; mediu de afaceri corespunzător și economie liberă etc. Anume aceste elemente, și în ordinea menționată, pot asigura cu adevărat un progres și dezvoltare durabilă comunităților locale și țării.

Totuși, dacă revenim la subiectul nostru, drept progrese sunt considerate: declararea descentralizării în calitate de una din prioritățile de bază ale guvernării; adoptarea strategiei, a modificărilor la Legea finanțelor locale; elaborarea unor pachete de legi etc. Însă, cum s-a menționat mai sus, dacă ne referim strict la domeniu și încercăm să aruncăm o privire asupra stării lucrurilor din întregul sistem, putem constata că, în prezent, toate aceste realizări s-au oprit la nivel de declarații, fără a fi asumate și implementate în modul corespunzător din partea clasei de guvernare și fără a aduce schimbări de sistem, pe care să le simtă toți cei care activează în APL.

Iar descentralizarea și autonomia locală (precum și zece ani în urmă) sunt privite mai degrabă drept un moft al partenerilor externi decât o necesitate vitală și element fundamental pentru asigurarea progresului/dezvoltării în Republica Moldova. Ceea ce înseamnă că, din păcate, clasa de guvernare actuală așa și nu a putut să depășească clișeele care au existat și în guvernările anterioare. **Frica acestora de a ceda cât mai multă libertate și putere autorităților publice locale s-a văzut**, evident. Implementarea practică a noului sistem de finanțare a fost blocată/amănată, iar autoritățile n-au avut curajul necesar ca el să fie implementat măcar începând din 2014. Mai mult, implementarea strategiei și întregul proces de descentralizare, a fost practic suspendat. Respectiv, putem constata că, în realitate, nu s-au produs schimbări palpabile pentru autoritățile publice locale. Sistemul cum a fost foarte centralizat și supus diferitor presiuni administrative, politice, financiare, așa și a rămas.

În același timp, cea mai mare realizare și progres din ultimii ani în domeniul descentralizării constituie faptul că autoritățile publice locale, cu contribuția importantă a CALM, au început să-și înțeleagă rolul și importanța lor în acest stat, în dezvoltarea atât a comunităților locale pe care le conduc, cât și a țării în general. Au înce-

put să realizeze că cei mandatați direct de comunitățile locale au demnitate și merită tot respectul pentru efortul și munca depusă în interesul cetățenilor, că ei nu sunt ultimii în această țară și că, fiind împreună și uniți, constituie o forță care nu poate fi neglijată și care poate produce schimbări. Această atitudine s-a manifestat în special prin mai multe acțiuni consolidate. Pe 1 februarie 2013, circa 600 de primari au ieșit în fața Guvernului și au cerut descentralizare, autonomie locală și atitudine corespunzătoare față de statutul lor; 11 octombrie, când cu toate presiunile care s-au făcut, au ieșit din nou în stradă sute de aleși locali, manifestând în favoarea adoptării și implementării noului sistem de finanțe locale și a strategiei descentralizării; octombrie 2013, acțiune inedită în fața Consiliului Europei de la Strasbourg, atunci când circa 30 de primari au manifestat în inima Europei în favoarea descentralizării și noului sistem de finanțe locale etc.

Anume datorită acestei emancipări și uniuni în rândurile majorității APL ne-a reușit să promovăm mai multe schimbări în domeniul normativ care vizează drepturile APL. Însă cea mai mare reușită este schimbarea atitudinii clasei politice din Republica Moldova față de APL și problemele comunităților locale, precum și faptul că Vocea APL a început să fie ascultată și, uneori, chiar auzită. Ceea ce este un element extrem de important pentru viitorul descentralizării și autonomiei locale din țara noastră.

AN ELECTORAL...

Acum se încearcă să se țină și oaia întreagă, și lupul sătul. Pe de o parte, există această pledoarie pentru integrarea în Uniunea Europeană, pe de alta nu sunt respectate valorile spațiului comunitar, care, prin Carta Europeană a Autonomiei Locale, consfințește dreptul APL la autonomie și independență. În pragul alegerilor,

au fost scoase la mezat sume importante care, potrivit autorităților, vor fi împărțite localităților, fără a discrimina vreuna. **Sigur, autonomia înseamnă o acțiune paralelă cu dezvoltarea regională, dar constatăm că mecanismele de alocare a banilor este o nebuloasă, un triumfi al Bermudelor.** Există riscul ca tendința de a oferi ajutoare primăriilor, în dependență de coloratura politică și de angajamentul lor în cadrul unor sau altor formațiuni. Această tendință nu doar persistă, ea înflorește. Noi deja avem foarte multe semnale că s-au accentuat presiunile asupra autorităților locale. Există o luptă nemaipomenită pentru primari și presiuni asupra primarilor pentru a trece dintr-un partid în altul, pentru a face anumite cedări. Se condiționează prin resurse, prin acordare sau neacordare de fonduri, câteodată indiferent chiar de faptul că deja unele fonduri au fost acordate și se încearcă să fie șantajați. Deci, situația practic nu s-a schimbat, deși guvernarea s-a

schimbat. Pe de altă parte, sistemul de administrație în Republica Moldova nu mai poate funcționa în așa hal. Dacă înainte, când s-a instituit așa-numita verticală a puterii, încă se mai puteau folosi pârgurile administrative, presiunile financiare, condiționările respective, acum s-a văzut foarte clar că aceste resurse sunt deja depășite și că există o ruptură foarte mare între administrația centrală și cea locală. Pe de o parte, se adoptă o sumedenie de strategii, programe cu asistență străină, legi, pe de altă parte, aceste legi nu pot fi implementate datorită lipsei la nivel local a unei administrații înzestrate cu suficiente resurse.

... AN EUROPEAN

Integrarea la valorile comunitare reprezintă speranța pentru o autonomie locală veritabilă, chiar dacă va fi un proces nu atât de grabnic. Descentralizarea, autonomia locală, sunt niște valori europene fundamentale. Ele, din păcate, încă nu sunt conștientizate foarte bine de către guvernarea noastră, dar anume speranța aceasta există. Odată cu parafarea, ulterior cu semnarea Acordului de Asociere, aceste lucruri vor deveni realitate. Plus, credem că deja autoritățile, guvernarea noastră, a ajuns la un rubicon, când declarațiile, promisiunile lor și pur și simplu adoptarea unor strategii de ochii lumii nu mai sunt valabile și este nevoie de a trece la implementarea acestora, la consolidarea autonomiei locale, iar în consecință la fortificarea capacităților autorităților locale, a resurselor și instrumentelor de a rezolva problemele cetățenilor.

Editorial de Viorel FURDUI,
director executiv CALM

ÎMPREUNĂ, SPRE O AUTONOMIE LOCALĂ REALĂ!

CU BUNE ȘI RELE, TREBUIE SĂ NE MIȘCĂM ÎNAINTE, CHIAZ DACĂ DRUMUL SPRE AUTONOMIE ESTE PLIN DE GROPI ȘI DE HOPURI. DIN NUMELE ÎNTREGII FAMILII CALM, VĂ FELICITĂM DIN TOT SUFLETUL CU OCAZIA ZILEI AUTONOMIEI LOCALE ȘI A LUCRĂTORULUI DIN APL! ESTE O SĂRBĂTOARE CU ADEVĂRAT A DVS., PE CARE AM CĂȘTIGAT-O ÎMPREUNĂ ȘI DATORITĂ FAPTULUI CĂ AM FOST ȘI SUNTEM CONSOLIDAȚI, SOLIDARI! CHIAZ DACĂ LA PRIMA VEDERE ÎNCĂ NU PEA AVEM CE SĂRBĂTORI ȘI SUNT ÎNCĂ FOARTE MULTE LUCRURI DE SCHIMBAT, TOTUȘI, AM DORI SĂ FIM OPTIMIȘTI ȘI SĂ VĂ URĂM MULTĂ SĂNĂTATE, CURAJ, REZISTENȚĂ ȘI TOT CE ESTE MAI BUN! SĂ ȘTIȚI CĂ SUN-

TEM O FORȚĂ ȘI O PUTERE FOARTE MARE, MAI ALES ATUNCI CÂND SUNTEM UNIȚI! TREBUIE DOAR SĂ REALIZĂM ACEST LUCRU! DVS. REPREZENTAȚI DEMNITATEA ȘI ONOAREA COMUNITĂȚILOR NOASTRE, CARE V-AU ALES ȘI V-AU ÎNCREDINȚAT SĂ-I REPREZENTAȚI CU CINSTE! DE ACEEA, NU PERMITEȚI SĂ VĂ DEZBINE PRIN GHIVECE POLITICE SAU CU CIOLANE ARUNCATE DIN CÂND ÎN CÂND, ASTFEL SĂ VĂ CALCE ÎN PICIOARE PE DVS. ȘI COMUNITĂȚILE PE CARE LE REPREZENTAȚI! OAMENII AU DECIS CĂ VOI SUNTEȚI CEI MAI BUNI ȘI MERITAȚI TOT RESPECTUL! CAPUL SUS! LA MAI MULT ȘI LA MAI MARE!

Cu mare prețuire și respect, Echipa CALM

CU PUTERE SPRE UE SAU CU AUTONOMIE LOCALĂ LEGATĂ LA PICIOARE ȘI MÂINI!?

O cerință majoră în calea integrării Republicii Moldova în UE a fost și rămâne modernizarea administrației publice, căci valorile europene, spre care aspirăm cu toții - de la vlădică la opincă, înseamnă servicii publice de calitate pentru populație. Conform filosofiei europene, acest deziderat poate fi realizat prin intermediul autorităților care sunt cel mai aproape de cetățean. Tocmai de aceea, miza acestei reforme este descentralizarea, despre care se trâmbiță sus și tare de la diferite tribune, dar care rămâne la stadiul de fetus de ani buni de zile. De ce se bate încă pasul pe loc, la câteva luni până la expirarea angajamentelor asumate de guvernare în Strategia de Descentralizare? La întrebare au răspuns mai mulți actuali și foști primari, deputați, experți și funcționari de care depinde evoluția reformelor.

Tatiana Badan,
președinte CALM,
primar de Selemet,
Cimișlia:

„Dacă nu vom avea această deschidere pentru integrarea europeană, pentru valorile europene, vor trece 460 de ani și nu vom face nimic pentru localitățile noastre!”

Nimeni nu mai poate pune la îndoială importanța și rolul autorităților publice locale în procesul de integrare în spațiul european. Mesajele noastre, faptul cum primarii reprezintă țara la diverse foruri internaționale, comunica pe care o menținem și o dezvoltăm cu importante instituții europene, ne recomandă drept

o organizație credibilă, care este mereu consultată, din păcate mai puțin la nivel național decât internațional. Congresul Autorităților Locale din RM a făcut, poate, mai mult decât Guvernul și Parlamentul sau alte autorități centrale în ceea ce privește integrarea și reformele care se doresc și ni le dorim cu toții, pentru a ne integra în acest spațiul european. Noi am reușit în foarte scurt timp să stabilim mai multe relații de colaborare între autoritățile publice locale de nivelul unu și doi, cu autoritățile locale din mai multe țări, din Europa, am reușit să facem și să transmitem mesajul, voința noastră la Congresul Puterilor Locale și Regionale al Consiliului European. Și întotdeauna am fost apreciați pentru consecvența și profesionalismul cu care am abordat diverse probleme. O spun cu un grad mare de modestie, pentru că reacțiile din exterior, de multe ori, depășesc orice așteptări. Cei din Strasbourg, de exemplu, spuneau că democratizarea RM se vede prin prisma CALM-ului, atunci când un grup de primari foarte curajoși au venit la congres și au putut aduce mesajul despre dorința și despre importanța adoptării Legii finanțelor publice locale și implementării acesteia începând cu anul 2014. Aș considera că este progres și este dovedit prin faptele reale ale autorităților locale. Am demonstrat, atât autorităților central, cât și celor din UE, dorința noastră, a autorităților locale, de a ne integra în acest spațiu al UE. De fapt, vrem ca în țara noastră să se producă acele refor-

me și să fie îndeplinite toate angajamentele asumate în fața UE, inclusive în ceea ce ține de descentralizarea puterii. Am participat recent la Adunarea generală a Asociației comunelor din România, la invitația colegilor și partenerilor noștri fideli. În acele zile, am avut marea ocazie ca particip la o emisiune realizată televizată, și anume "Jocurile de putere". În cadrul dezbaterilor, m-a impresionat mesajul unui coleg primar din România. Iată ce a zis el: "Bugetele noastre sunt foarte mici, posibilități sunt la fel de infime, dar eu am reușit să implementez în localitate proiecte europene, în valoare totală de de 49 milioane de euro. Dacă aș raporta suma la bugetul pe care-l am, mi-ar trebui 460 de ani ca să pot face ceea ce am reușit în 2-3 ani". Vizitând țări cu autonomie locală foarte bună și văzând modele eficiente de guvernare locală, sper și noi să putem implementa unele proiecte moderne, pentru dezvoltarea locală. Oamenii din Selemet au o dorință vizibilă de integrare în UE, de la care așteaptă derularea mai multor proiecte social-economice, cu tehnologii modern. Suntem foarte optimiști și dorim cât mai repede să ne integrăm, dar pentru aceasta este necesar ca reformele din țara noastră să nu fie declarative, cum se întâmplă adesea, dar să fie niște reforme eficiente, astfel încât cetățeanul nostru să simtă schimbarea calității vieții lui. Satele noastre, mai ales sudul, nu au cel mai simplu apeduct, drumuri sunt deteriorate. Ce folos că am investit foarte mult în muzee, în cultură, collective artistice, dar nu avem un drum accesibil ca să putem dezvolta turismul local, în stare benefică pentru localitate? Pentru noi este importantă acum voința politică consolidată și conștientizarea importanței reformelor și implementării valorilor europene. Dacă nu vom face lucrul acesta, vor trece 460 de ani și nu vom realiza nimic în localitățile noastre. Vom petici un acoperiș mic, vom repara un drum de un km și atât. Dar cu ceilalți 200-300 de km cum rămâne?

Eduard Mușuc,
președintele Comisiei
parlamentare Admini-
strare Publică și
Dezvoltare Regională,
deputat PCRM:

"Autonomia locală este o condiție *sinéquanone* a unui stat democratic"

Strategia de Descentralizare a fost adoptată, dar la nivel de implementare nu se vede nimic. Au loc discuții, se organizează mese rotunde și nimic mai mult. Problema este că descentralizarea puterii locale este posibilă doar dacă există acoperire financiară. Când unitățile financiare devin cât de cât autonome financiar, atunci putem spera că va exista o descentralizare. De asemenea, putem vorbi despre descentralizare doar dacă avem parte de un flux mare de investiții în regiuni. Noi nu ne putem lăuda cu așa ceva.

Actuala guvernare are un singur scop din această descentralizare - formarea județelor, închiderea primăriilor, reducerea funcțiilor și optimizarea cheltuielilor. Atât. Strategia nu are suport real. Ea trebuie să fie implementată în paralel cu dezvoltarea regională, cu dezvoltarea țării, or la noi nu se întâmplă asta. Autonomia locală este o condiție *sinéquanone* a unui stat democratic. Prin neimplementarea de la 1 ianuarie 2014 a Legii Finanțelor Locale a fost

demonstrată atitudinea majorității parlamentare față de aceste probleme, care trebuie rezolvate urgent. Nu este, de fapt, o atitudine față de noi, față de APL, dar mai ales față de locuitorii Republicii Moldova. Sigur că această atitudine va fi taxată. Transformarea Legii finanțelor publice locale într-o bătă politică, care să fie folosită la alegeri, iarăși, este ceva care nu are nimic în comun cu democrația și descentralizarea. Și plafonarea taxelor locale este încă un exemplu de abuz. Această lege a fost adoptată ilegal, fără dezbateri în Parlament, fără consultarea APL. Implementarea acesteia ar fi falimentat administrația publică locală și ar fi lipsit-o de posibilitatea de a presta servicii de calitate cetățenilor, de aceea am calificat această lege drept renunț definitiv la procesul de descentralizare și încă un pas din partea coaliției spre centralizare.

Valeriu Munteanu,
deputat PL:

"Adoptarea „fără noimă” a Strategiei Naționale de Descentralizare reprezintă un exemplu emblematic de „europenizare” de fațadă!”

La 5 aprilie 2012, majoritatea parlamentară a Alianței pentru Integrare Europeană, din care încă nu fusese exclus, în mod abuziv, Partidul

Liberal, a adoptat Strategia Națională de Descentralizare și Planul de acțiuni privind implementarea acesteia.

În cadrul luării de cuvânt pe marginea adoptării acestei strategii extrem de necesare, menționăm că: „*pentru realizarea cu succes a acesteia este nevoie de adoptarea, amendarea și implementarea a zeci de acte legislative, iar descentralizarea propriu zisă, poate fi realizată, doar prin manifestarea unei voințe politice congruente și conjugarea eforturilor tuturor actorilor politici*”.

În Planul de acțiuni pentru anii 2012-2015 se menționează că este necesară adoptarea noii Legi privind finanțele publice locale **în primul trimestru al anului 2013**, (pre) ocupați de alte interese, guvernării au tergiversat adoptarea acestei noi legi până în **noiembrie 2013**. Cu toate neajunsurile sale, adoptarea atât de târziu a unei legi atât de necesare, nu ar fi reprezentat un impediment insurmontabil în reformarea finanțelor publice locale, însă, **pentru a fi siguri că își vor putea exercita presiunile financiar-politice asupra adeptilor din teritoriu**, liderii politici au decis, în mod profund nedemocratic, **amânarea** intrării în vigoare a prezentei legi **tocmai până în 2015**. În cadrul dezbaterilor parlamentare de atunci am atenționat de mai multe ori asupra inechității acestei prevederi și am îndemnat colegii la rațiune, însă, din păcate, aceste apeluri au răsunat în van.

Iată că acum, resimțim deja efectele negative ale acestei prevederi nesăbuite — inclusiv prin retragerea finanțării din partea Ambasadei SUA și a Suediei, precum și prin scăderea credibilității Republicii Moldova în fața partenerilor externi, astfel actuala guvernare a început să semene izbitor de mult cu guvernarea comunistă, atunci când pentru lipsă de reforme și acțiuni nedemocratice le-a întors spatele întreaga Europă. Adoptarea „fără noimă” a Strategiei Naționale de Descentralizare reprezintă un exemplu emblematic de „europenizare” de fațadă, atunci când între declarațiile și acțiunile guvernării este o adevărată **prăpastie**”. Din acțiunile preconizate pentru 2012-2013, din păcate, din punctul nostru de vedere, nu s-a realizat practic nimic, nu de aceea că era nevoie de bani, pentru că pentru reforme s-au găsit suficienți parteneri internaționali, dar a existat nedorința de a promova aceste reforme. Legea privind finanțele publice locale trebuia adoptată în primul se-

mestru al anului 2013, pentru ca pe parcursul anului 2013 să se facă simulări, iar de la 1 ianuarie 2014 această lege să fie primită. Distanța dintre declarațiile guvernării și acțiunile lor este foarte mare. Un alt exemplu elocvent în acest sens este și plafonarea taxelor locale.

Marian Lupu, lider PD:
"Dialogul cu autoritățile publice va continua și mai departe!"

Pe mine mă interesează ca acest echilibru, la nivelul ramurilor puterii de stat, local-central, să aducă beneficii maxime pentru oameni. Astăzi acest lucru nu se întâmplă. Pe alocuri, noi avem un sistem hiper-centralizat, pe de altă parte, noi avem probleme cu aceeași calitate în mare parte a administrației publice locale. Cu managementul care este departe de a fi foarte eficient, cu pregătirea profesională, ce să vă spun? Noi avem primari care nu au nici studii superioare. Nu că nu au studii superioare, nu au nici studii medii complete. Și atunci cum ajungem la un management eficient? Vreau să spun doar că acest dialog trebuie să fie unul permanent, există Congresul Autorităților Locale. Parlamentul monitorizează implementarea acestei Strategii de descentralizare și acest lucru va fi continuat și mai departe.

Pe timpuri, când dețineam funcția de președinte al Parlamentului, aveam un dialog permanent cu CALM-ul, în acest sens. Parlamentul monitorizează implementarea acestei Strategii de descentralizare și acest lucru va fi continuat și mai departe. Dialogul cu autoritățile publice va continua și mai departe. Noi trebuie să aplecăm urechea, fiindcă multe lucruri, care ne sunt spuse de către cei din raioane, cei din sate, sunt corecte. Ei vin nu doar cu pretenții și cu cerințe, ei vin și cu sugestii. Pe

de altă parte, în cadrul acestui dialog, multe dintre aceste probleme nu sunt simple. Un exemplu: descentralizarea financiară nu este atât de simplă. Legea a fost adoptată. Punerea în aplicare a acestei legi am decis-o în Parlament să fie la 1 ianuarie 2015, ca, pe parcursul anului 2014, să pilotăm și să vedem cum acest sistem funcționează. Nu este atât de simplu. Noi avem poate o regiune sau două, capitala și, dea Domnului, încă în țară un raion sau două care, de fapt, se auto-asigură financiar și ar putea să supraviețuiască într-un regim mai autonom. În rest, marea majoritate a raioanelor, a sateelor nu sunt autosuficiente, să le zic așa, din punct de vedere financiar. Și până în ziua de azi mecanismele bugetului de stat erau folosite, pentru a lua mijloace financiare din unele teritorii și a le rerepartiza în acele teritorii care mereu au avut un deficit de buget și vor avea în continuare. Acum ne imaginăm că acest mecanism dispare, că bugetul central nu se implică. Din punct de vedere economic, situația va fi una tristă. Iată de ce decizia a fost una corectă. În 2014, pilotăm, vedem ce se întâmplă, cum funcționează acest model, fiindcă avem nevoie de o soluție corectă, calculată, precisă, care să vină cu efecte pozitive.

Tudor Deliu, președintele Asociației Autorităților Locale ai PLDM, secretarul comisiei parlamentare juridice, numiri și imunități:

"Este important ca aleșii locali să contribuie la prosperarea țării!"

Autonomie locală nu înseamnă că eu fac ce vreau eu. Autonomia locală este dreptul și capacitatea autorităților locale, în cadrul legii, sub propria responsabilitate și în favoarea populației să-și

asume o parte importantă din treburile publice. Foarte des se speculează cu autonomia locală. Când vorbim despre acest lucru, asta înseamnă neapărat în cadrul legii și foarte responsabil. Republica Moldova va deveni o țară dezvoltată atunci când localitățile din republică vor fi dezvoltate, dar este important ca aleșii locali să contribuie la prosperarea țării. La moment, țara este un șantier, și nu observă asta numai cei care nu vor să observe. Până acum, au fost renovate și construite sute de kilometri de drumuri naționale și locale, au fost renovate instituțiile de învățământ și au fost organizate centre de sănătate publică. Noi, împreună cu reprezentanții autorităților publice locale, avem și o teamă că nu o să putem valorifica toate resursele financiare care au fost direcționate pentru dezvoltarea infrastructurii la nivel local.

Feodosia Bunescu, primar de Băhrinești, raionul Florești:

"APL este primul descentralizator al puterii de stat, este puterea oamenilor țării manifestată prin vot, este casa de sticlă unde se întâlnește STATUL cu CETĂȚEANUL!"

Instituirea acestei sărbători **ZIUA AUTONOMIEI LOCALE ȘI A LUCRĂTORULUI DIN ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ**, presupune, de fapt, recunoașterea de către Parlamentul RM a eforturilor enorme pe care noi le întreprindem zilnic pentru soluționarea problemelor cetățenilor și asigurarea dezvoltării durabile a comunităților noastre. Această zi este sărbătoarea celor care s-au dedicat și activează pentru oameni.

Să fie **fragedă autonomia locală** asemeni copilului la această vârstă?!

-Nu, va spune o parte din noi, fiindcă **CARTA EUROPEANĂ A AUTONOMIEI LOCALE** a fost ratificată de Parlamentul RM încă în anul 1997;

-Da, va răspunde altă parte din noi, mai este fragedă și slabă autonomia locală, deoarece "nu cunoaștem cum să o abordăm", "nu avem capacități să o realizăm".

Cee ce este inedit și interesant în cazul APL este îmbunarea în sine a **caracterului său statal și social**.

Natura statalității rezultă din delegarea de către stat a anumitor funcții APL. Astfel în calitate de primari și funcționari publici cunoaștem și exercităm politicile și strategiile a statului, reprezentăm statul în teritoriu, informăm cetățenii privitor la situația de țară.

Natura socială a APL rezidă în faptul că reprezentanții ei, primari și consilieri, sunt mandatați de cetățeni și reprezintă interesele acestora în raport cu statul. APL este primul descentralizator al puterii de stat, este puterea oamenilor țării manifestată prin vot, este casa de sticlă unde se întâlnește STATUL cu CETĂȚEANUL. Prin reprezentanții săi aleși, cetățenii din cel mai mic sat participă la viața publică, își apară interesele și își rezolvă problemele. De aceea, stimați reprezentanți ai APL II, APC, Vă rog atunci când vedeți un primar să vedeți suferințele/miile de oameni pe care acesta îi reprezintă, să Vă închipuiți că aceștia îl însoțesc pe primar în anticamera Dvs. Noi suntem autoritate publică declarată prin lege, dar și autoritatea de facto, care este aproape de cetățeni, deoarece aceștia se adresează pentru a fi ascultați și ajutați, iar noi facem totul pentru a le îndreptăți încrederea.

Astfel, primarul și funcționarul public reprezintă legătura dintre stat și cetățenii săi și, în cazul în care înțelege rolul său, poate depăși prăpastia dintre stat și oameni, este mediatorul dintre guvern și societate.

Autonomia locală pentru mine înseamnă:

-**libertate de a munci** nestingerit în teritoriu pentru bunăstarea oamenilor, valorificând cât mai deplin patrimoniul propriu, resursele umane, economice, fiscale; libertatea de a stabili taxe locale, de aproba/modifica statele de personal: *activitatea specialistului pentru relațiile cu publicul, a specialistului pentru proiecte la primărie, a coreografului, vioris-*

CU PUTERE SPRE UE SAU CU AUTONOMIE LOCALĂ LEGATĂ LA PICIOARE ȘI MÂINI!?

tului, regizorului, specialistului pentru instrumente de la casa de cultură vorbește despre această libertate exercitată la Băhrinești;

-bună guvernare și maturitate bazată pe informarea, consultare și implicarea cetățenilor în procesul decizional, primirea călduroasă și integrarea imigranților: *în cazul s. Băhrinești, buna guvernare este asigurată prin activitatea lunară a celor 12 primari de sectoare; în prezent am pus în funcțiune un program de capacitate a cetățenilor care revin în localitate prin instruire în domeniul dezvoltării afacerii;*

-management public performant realizat prin ridicarea capacităților APL, utilizarea noilor tehnologii informaționale: *cele 1000 de stagii și trainin-guri, vizitele de studiu peste hotarele țării la care am participat fără să mă întreb de președintele raionului, cum fac alți primari, vorbesc de această autonomie;*

-valorificarea oportunităților de finanțare oferite de programele UE și a SUA: *cele 38 de proiecte implementate care au produs schimbări radicale spre bine LA NOI vorbesc despre această autonomie;*

Țin să mulțumesc CALM, în persoana președintei Tatiana Badan și a directorului executiv Viorel Furdui, pentru faptul că identifică problemele cu care ne confruntăm și le aduce la cunoștința factorilor de decizie, că ne-a unit și am obținut respectarea unor prevederi ale CARTEI AUTONOMIEI LOCALE, să mulțumesc reprezentanților Parlamentului și Guvernului care au auzit vocea noastră și au realizat modificările necesare în legislație.

Dragi colegi, **Vă felicit** cordial și Vă doresc succese în activitatea profesională și consolidarea autonomiei locale. Vă doresc să reușiți să păstrați și să dezvoltați localitățile fondate de strămoșii noștri, să păstrați tradițiile și diversitatea etnico-culturală ale acestora, astfel încât copiii să crească fericiți lângă părinții lor, să creați/dezvoltați o APL eficientă, modernă și încrezătoare, iar **Sănătatea, Frumusețea și Tinerețea să Vi le lase Dumnezeu pentru totdeauna.**

Ștefan Vlas, primarul de Sărata Galbenă, Hîncești:

"În fiecare an se promite, iar când vin alegerile ni se spune: Mai așteptați un an!"

Noi avem necesități mari, cât despre posibilități, cel puțin la moment, nu prea avem cu ce ne lăuda. O autonomie locală veritabilă ar spori aceste posibilități ale noastre pentru a moderniza infrastructura în localități, pentru a face viața oamenilor mai bună, mai atractivă, ca să putem ulterior să-i chemam și pe cei de peste hotare, să vină acasă să muncească în satul lor, în țara lor.

Am putea vorbi astăzi despre o țară prosperă cu sate și cu comunități sărace? Nu, de aceea tabloul trebuie privit în ansamblu. Atâta timp cât nu va fi colaborare între nivelele puterii, cu donatorii, cu agen-

ții economici, nu văd perspectivă de dezvoltare a localităților. Dar nu trebuie să judecăm așa de pesimist. Totuși, există o doză de optimism, sper că vom fi auziți în continuare și se va schimba mecanismul de finanțare a localităților, ceea ce va spori în mod imediat dezvoltarea localităților noastre. Noi așteptăm implementarea Legii finanțelor publice locale, deja de 10 ani vorbim despre ea. În fiecare an se promite, iar când vin alegerile, ni se spune: Mai așteptați un an!

Constantin Cojocaru, primar de Edineț, președintele Aleșilor Locali ai PD:

"Noi avem un scop comun – bunăstarea cetățenilor, de aceea și deciziile importante trebuie să le luăm împreună!"

În Republica Moldova este pornit carul autonomiei locale. El se mișcă, dar este importantă comunicarea între administrația locală și cea centrală și sper că, făcând acești pași, nu e departe ora, ziua, anul, când vor fi rezultate. Fiindcă o parte din rezultatele palpabile se văd deja în localitățile noastre. Sperăm că, prin discuții, prin comunicare de la egal la egal, prin negocieri se vor rezolva toate problemele. Republica Moldova are ca obiectiv și reformei descentralizării care, în contextul integrării în Uniunea Europeană, este una primordială. Dacă vrem ca valorile europene să se simtă ca acasă și la noi, atunci trebuie să dezlegăm mâinile oamenilor din sate, comune, orașe. Precedentele de genul plafonării taxelor locale sunt deosebit de păguboase pentru dezvoltarea parteneriatelor publice-private, de aceea ele nu ar trebui să se repete. Deciziile unilaterale ale autorităților, fără consultarea APL, nu numai că limitează autonomia locală, dar pun în pericol și derularea celorlalte reforme. Noi avem un scop comun – bunăstarea cetățenilor, de aceea și deciziile importante trebuie să le luăm împreună.

Gheorghe Raileanu, primar de Cimișlia:

"Dacă vrem să mobilizăm tot potențialul local, atunci guvernarea trebuie să vină în întâmpinare!"

Oportunitățile care apar pe parcursul integrării în Uniunea Europeană sunt deosebit de mari pentru autoritățile publice locale. Aici putem găsi un potențial enorm de dezvoltare. Beneficiile apropierei de UE și de valorile spațiului comunitar au fost demonstrată pe exemplul altor țări, cum ar fi Polonia, România etc.. Acolo, lucrurile se mișcă, iar primarii se apropie încet-încet de ceea ce înseamnă autonomia locală adevărată. Sper că administrația publică centrală, dar și cea locală, vor înțelege că acest domeniu extraordinar de important poate aduce efecte foarte bune doar prin eforturi comune. Dar APL de nivelul doi au nevoie de sprijin și de suport real în elaborarea instrumentelor pentru întărirea capacității administrative.

Este necesar de petrecut reforma teritorial-administrativă, deoarece sunt foarte multe primării care, într-adevăr, nu au capacitatea necesară. Sunt prea mici. Dacă vrem să mobilizăm tot potențialul local, atunci trebuie să fim atenți la ceea ce se mișcă de jos și guvernarea trebuie să vină în întâmpinare. Trebuie să mergem pe o cale conștientă, consecventă, să dezvoltăm managementul modern, ca noi să putem rezolva întrebările.

Angela Zaporojan, primar de Colonița:

"Sper că aleșii locali se vor face auziți, mai ales în ceea ce privește autonomia bugetelor locale!"

Probleme sunt multe de tot și toate necesită rezolvare în regim de urgență. Drumuri locale și **infrastructura lasă mult de dorit**. Nu poți să spui autonomie dacă nu ai finanțe. Atunci când nu ești finanțat definitiv, mai depinzi și nu poți să faci ceea ce ai putea să faci. Ce înseamnă autonomie? **Să le ai pe toate la dispoziție:** legi, finanțe, dorință, angajați. Sper că aleșii locali se vor face auziți, mai ales în ceea ce privește autonomia bugetelor locale!

Dorin Chirtoacă, primar de Chișinău:

"Observăm că are loc o chestie inversă, când se concentrează toate atribuțiile la nivel de Guvern și Parlament!"

În mediul nostru politic nu sunt respectate într-un total standardele europene. Pe

lângă integrarea europeană, noi, din păcate, mai avem și alte obiective: cum să ne răfuim politic unii cu alții, cum să profităm de pe urma lipsei standardelor europene în țările noastre, cum să devenim mai bogați, în special prin metode ilegale, cum să continuăm să pretindem că suntem cinstiți și onești chiar și după toate acestea, cum să facem centralizare, dar să raportăm asupra descentralizării etc. Prin urmare, noi, din păcate, mai avem și niște gunoi, pe care încercăm să-l ascundem sub preș, iar asta nu este bine. Odată ce suntem mințiți prin așa-numita descentralizare, observăm că are loc o chestie inversă, când se concentrează toate atribuțiile la nivel de Guvern și Parlament. Se intervine în diminuarea veniturilor autorităților locale, ceea ce este un abuz și un act împotriva statului.

Parlamentul se asociază cu oamenii certați cu legea, cine de fapt a promovat și lobat plafonarea în Parlament? Acei care au făcut evaziune fiscală. Prin noile reglementări propuse de primăria Chișinău nu au mai putut face evaziune fiscală și au găsit o scurtătură de rezolvare a problemelor în Parlament. Parlamentul se asociază practic cu lumea interlopă, iată ce a făcut prin această lege. Întrucât cei cu jocurile de noroc și cazinourile, cei cu piețele au avut evaziune fiscală și cei cu publicitatea au făcut evaziune fiscală, lucru demonstrat de mai multe ori. Dar din păcate nimeni nu a fost pedepsit până în prezent. Noi am văzut... s-a făcut mai mult centralizarea decât descentralizarea. Anumite probleme nu suportă amânare, în același timp, ele nu se rezolvă, nu se mișcă legile în Parlament, nemulțumirea crește. La ora actuală, șurubelnița este principalul instrument de luptă cu ambuteiajele din Chișinău. Este o practică de 30-40 de ani. Din câte observ, nu se dorește modificarea legii în acest sens. Înseamnă că interesul lor este altul - nu vor, nu-i interesează.

Valentina Casian, primar de Strășeni:

"Când se va conștientiza că o doar cu o guvernare locală puternică acest stat poate avansa, atunci noi vom putea vorbi despre o dezvoltare palpabilă!"

Oportunități există foarte multe la momentul actual, dar nu pot să administrez o localitate dacă nu este acea autonomie, dacă nu derulează procesul de descentralizare, dacă nu sunt suficiente resurse financiare. Și doar atunci când s-ar conștientiza că putem avansa numai cu guvernare locală puternică, doar atunci putem să atingem cele obiective europene pe care ne le trasăm.

Dilemele și problemele apar din lipsa de dialog între autoritățile centrale și cele autoritățile locale. Există Carta Autonomiei Locale, este legea privind administrația publică locală, legea privind **finanțele publice locale și alte acte legislative care prevăd în mod obligatoriu consultarea autorităților locale**. Acest lucru nu a avut loc din păcate, de aceea avem aceste consecințe nefaste. E o inepție inacceptabilă că autoritățile locale sunt considerate incapabile să-și soluționeze de sine stătător problemele la nivel local. Noi, primarii, cei care reprezentăm talpa țării și administrăm localitățile, ne confruntăm în

permanență cu indicații de la centru de a rezolva, într-un fel sau altul, problemele din teritoriu care ne vizează.

Este evident **că nu putem să dezvoltăm localitatea**, în situația în care 80 la sută din resurse sunt direcționate sistemului de **învățământ**, asistenței sociale, iar pentru dezvoltarea infrastructurii noi nu avem în bugetul local finanțe. Și atunci noi trebuie să mergem pe mai multe idei - fie pe atragerea investițiilor străine, fie pe atragerea fondurilor locale. Atunci **când se va conștientiza că o guvernare locală este tot guvernare și doar cu o guvernare locală puternică acest stat poate avanseze, iată atunci noi vom putea vorbi despre o dezvoltare palpabilă**.

Ion Beschieru, expert CALM:

"Deciziile pe care le-au luat reprezentanții SUA și Suediei arată că partenerii de dezvoltare nu mai cred declarațiilor autorităților, care nu arată și niște realizări practice!"

Problema descentralizării nu a apărut odată cu declarațiile SUA sau ale Suediei. Vreau să vă spun că până acum, Republica Moldova este monitorizată de Consiliul Europei la capitolul autonomie locală. Noi, anual sau cu anumită periodicitate, suntem monitorizați de către Congresul Autorităților locale al Consiliului Europei. Comitetul regiunilor, la fel, a expediat o notă de îngrijorare referitor la parcursul reformelor în APL. Mai mult, acest for european important a bătut de multe ori alarma privind pasul foarte încet al reformelor în domeniul descentralizării.

Deciziile pe care le-au luat reprezentanții SUA și Suediei arată că partenerii de dezvoltare nu mai cred declarațiilor autorităților, care nu arată și niște realizări practice. Noi, în afara Legii finanțelor publice locale, mai avem încă multe întâzieri în adoptarea reformelor. În Parlament sunt foarte multe legi care ar trebui să îmbunătățească situația autorităților locale, cum ar fi legea care oferă autorităților locale acces la Curtea Constituțională, pentru a sesiza diferite încălcări ș.a.m.d. Adică, niște schimbări care ar oferi modificări reale în activitatea autorităților locale și nu ar trebui că cetățenii să mai facă drumuri în capitală sau la centrele raionale să primească servicii de calitate.

Eu am fost la mesele rotunde în mai multe raioane, în mare parte autorităților locale au susținut reforma finanțelor publice locale. Dacă la început au fost câțiva sceptici, după simulările organizate nu au mai rămas dubii în privința eficienței noului sistem. Din totalul celor 900 de primării doar foarte câteva primării și comune erau în pierdere, în mare parte primăriile primeau foarte mulți bani care puteau fi transmiși spre dezvoltare autorităților locale, pentru serviciile locale, aproape un miliard de lei.

Noul sistem de relații publice locale, pe lângă faptul că scotea autoritățile locale de sub influența politicului și a raioanelor, este un sistem foarte echilibrat care încurajează primăriile care depun efort, primăriile inventive care atrag proiecte.

Suedia și SUA sunt principalii parteneri ai reformei de descentralizare, în special atunci când ne referim la politicile publice, pentru că reforma de descentralizare, care în 2015 expiră, a clacat la capitolul implementare. Cancelaria de Stat și Guvernul nu au făcut rapoarte prin care să demonstreze cât a avansat reforma de descentralizare în implementare. Noi, CALM, am făcut acest exercițiu și am văzut că, de fapt, suntem în mare întârziere. Sper foarte sincer că Guvernul și Parlamentul vor implementa legea în 2015, pentru că există un risc esențial că legea poate fi amânată din nou. Fiind vorba despre un an electoral, ar putea să fie găsite diferite tertipururi pentru a tergiversa și mai mult schimbarea. Adevăratul motiv este, de fapt, dorința de a păstra controlul asupra autorităților locale și presupun că anul electoral 2014 ar putea oferi și alte "surprize" neplăcute!

SUA ȘI SUECIA TAIE ROBINETUL PENTRU GUVERNUL MOLDOVEI

Guvernul SUA se declară dezamăgit de decizia autorităților Republicii Moldova de a nu pune în aplicare pe deplin și imediat Legea privind finanțele publice locale și anunță că stopează finanțarea proiectelor de descentralizare.

După ce la finele anului trecut Suedia a decis să suspende finanțarea reformei de descentralizare în Republica Moldova, o decizie similară a adoptat și Administrația Statelor Unite. „Guvernul SUA a rămas dezamăgit de decizia Guvernului Republicii Moldova de a nu pune în aplicare pe deplin și imediat Legea privind finanțele publice locale. De aceea, Statele Unite ale Americii a suspendat activitățile sale legate de implementarea acestei legi, dar își continuă finanțarea prin intermediul Proiectului USAID de Susținere a Autorităților Locale în 32 de regiuni, inclusiv Găgăuzia, pentru a dezvolta capacitățile autorităților locale privind oferirea de servicii mai bune cetățenilor”, se precizează într-o declarație difuzată de Serviciul de presă al Ambasadei SUA la Chișinău.

„NU S-A ÎNTÂMPLAT NIMIC GRAVI!”

Responsabilii pentru descentralizare din cadrul Cancelariei de Stat a Guvernului, deși s-au arătat surprinși de declarația difuzată de Ambasada SUA, susțin că nu s-a întâmplat nimic grav. „Procesul de descentralizare continuă. Chiar dacă, de exemplu, Guvernul Suediei a renunțat să prelungească finanțarea proiectelor de descentralizare, am obținut o asistență financiară consistentă de la Guvernul Danemarcei”, ne-a declarat optimistă Victoria Cujbă, șefa Direcției politici de descentralizare. Cujbă afirmă că Legea privind finanțele publice locale nu putea fi implementată imediat. „E nevoie de o perioadă de un an pentru a testa cum va funcționa legea în practică, de aceea desfășurăm proiecte-pilot în trei raioane și în municipiul Chișinău”, a mai adăugat funcționara.

LEGEA PUTEA FI IMPLEMENTATĂ IMEDIAT

Responsabila de la Cancelaria de Stat este contrazisă de profesorul universitar Angela Secieru. „Nu mai era nevoie de nicio simulare pentru a aplica această lege. Testările au fost făcute anterior și se știa demult ce localități vor avea de câștigat și care vor avea de pierdut în urma descentralizării fiscale. Amânarea este o decizie politică”, a afirmat experta de la IDIS Viitorul. În opinia profesorului universitar, faptul că două guverne străine, care sunt principalii susținători ai proceselor de descentralizare, și-au retras sprijinul este un semn negativ, pe care autoritățile noastre nu ar trebui să-l ignore. „Nu pot califica ultimele acțiuni ale autorităților altfel decât un pas înapoi în implementarea Strategiei Naționale de Descentralizare (SND). De exemplu, în cadrul acestei strategii, în 2012 s-a renunțat la plafonarea taxelor locale. Acum autoritățile au decis să impună plafoane și asta după ce primăriile au adoptat bugete și au planificat cheltuieli. E ceva anormal”, a adăugat Angela Secieru.

AMBASADORUL ȘI-A CERUT SCUZE DE LA PRIMARI

Alexandru Botnari, primarul orașului Hâncești, ne-a spus că recent, în cadrul unei întâlniri cu mai mulți reprezentanți ai autoritățile publice locale, ambasadorul SUA la Chișinău, William Moser, împreună cu responsabilul de la Ambasada Suediei pentru implementarea proiectelor de investiții în Republica Moldova și-au cerut scuze pentru că țările lor sunt nevoite să suspende finanțarea proiectelor de descentralizare. „Ne-au informat că își retrag toată finanțarea acordată în

acest scop Executivului de la Chișinău, dar au precizat că vor continua să ofere sprijin direct autorităților publice locale”, povestește edilul. Potrivit lui, deocamdată, nu este clar cum ar putea avea loc finanțarea în condițiile în care toate sursele externe trec prin Trezoreria de Stat. Alexandru Botnari a precizat că în cazul SUA ar fi vorba despre suspendarea a mai mult de 50% din finanțarea destinată autorităților locale. „Noi, la Hâncești, ne descurcăm, dar sunt localități care au nevoie de aceste resurse și se vor confrunta cu probleme majore”, explică primarul de Hâncești. „Se creează impresia că, în loc de descentralizare, asistăm la o centralizare și mai mare. Pentru ce am fost aleși de locuitori, dacă suntem puși în situația de a nu decide nimic, deoarece finanțele ne sunt administrate de către Guvern? Oamenii când cer ceva nu se duc la Guvern, ci vin la mine și îmi cer să le rezolv problemele”, se revoltă Alexandru Botnari.

PARLAMENTUL A IGNORAT RECOMANDĂRILE UE ȘI SUA

Parlamentul a votat la 1 noiembrie 2013 Legea privind finanțele publice locale, după mai multe proteste ale primarilor nemulțumiți că adoptarea este tergiversată. Șeful Legislativului, Igor Corman, a declarat că legea va fi pusă în aplicare abia din 1 ianuarie 2015 și că, pentru început, va fi testată în cadrul unui proiect-pilot, ce cuprinde raioanele Ocnița, Râșcani și Basarabasca, precum și municipiul Chișinău. Și asta deși Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei, Guvernul SUA și alte instituții internaționale au recomandat autorităților centrale implementarea legii începând cu 1 ianuarie 2014.

Sursa: ziarul Adevărul

William Moser:

„ATUNCI CÂND FINANȚELE GUVERNULUI ȘI RESURSELE GUVERNULUI SUNT MAI APROAPE DE OAMENI, ATUNCI GUVERNUL FUNCȚIONEAZĂ MAI BINE!”

Așadar, Guvernul american este nemulțumit de faptul că implementarea legii de descentralizare a finanțelor publice locale a fost amânată până în 2015. Anume această decizie a servit drept motiv pentru care a fost sistată finanțarea din partea SUA, susține ambasadorul Statelor Unite ale Americii la Chișinău, William Moser, într-un interviu pentru postul de televiziune PRO TV.

William Moser, ambasadorul SUA în Republica Moldova:

„Ceea ce am suspendat este asistența directă pentru Guvernul central în ceea ce privește finanțarea locală!”

„Noi contribuim cu milioane de dolari pentru a ajuta la întărirea capacităților administrațiilor locale de a-și administra treburile și de a-și identifica surse de venit pentru ca să se poată descurca singure mai bine. Ceea ce am suspendat este asistența directă pentru Guvernul central în ceea ce privește finanțarea locală”, a subliniat diplomatul.

Potrivit ambasadorului, o astfel de lege este foarte importantă pentru modernizarea Republicii Moldova, iar guvernul care este mai aproape de oameni guvernează cel mai bine.

«Democrația adevărată înseamnă guvernarea pentru

beneficiul oamenilor. Atunci când finanțele guvernului și resursele guvernului sunt mai aproape de oameni, atunci guvernul funcționează mai bine, deoarece oamenii pot vedea și monitoriza rezultatele serviciilor pe care le primesc și activitatea autorităților locale», a spus William Moser.

Ambasadorul a precizat că legea descentralizării finanțelor publice locale este o metoda importantă de a reduce corupția, deoarece banii nu vor merge prin guvernul central, ci direct la cetățeni. «Autoritățile publice locale vor ști câți bani au și oamenii care locuiesc în acele regiuni vor ști câți bani au pentru diferite proiecte și servicii», a subliniat diplomatul.

O replică în acest sens a fost oferită și de secretarul general adjunct al Guvernului, Sergiu Palihovici. El a confirmat că a fost retrasă susținerea financiară doar din punctul de vedere al elaborării politicilor și documentelor, cât ține de susținerea directă a primăriilor, va fi oferită în continuare.

«Nu cred că lucrurile sunt pierdute, finanțarea nu este retrasă în totalitate. Autoritățile locale vor beneficia de sprijinul SUA direct. Cât ține de elaborarea politicilor, este în capacitatea noastră de găsi posibilități suplimentare pentru a duce la bun sfârșit ceea ce am început», a subliniat Sergiu Palihovici.

SISTAREA FINANȚĂRII = RĂMÂNEM FĂRĂ DRUMURI ȘI APĂ

Sistarea finanțării SUA ar însemna colapsul proiectelor de reabilitare a drumurilor și aprovizionării cu apă și canalizare din Republica Moldova, dacă este vorba despre programul Provocările Mileniului, astfel a comentat expertul economic Roman Chircă, recenta declarație a SUA, care a difuzat un comunicat de presă în care se spune că Guvernul Statelor Unite a rămas dezamăgit de decizia Guvernului Republicii Moldova de a nu pune în aplicare pe deplin și imediat Legea privind finanțele publice locale.

Roman Chircă, expert economic:

"Este grav dacă SUA își sistează finanțările pentru Moldova în condițiile în care Guvernul american este cel mai mare finanțator al țării noastre!"

"Este grav dacă SUA își sistează finanțările pentru Moldova în condițiile în care Guvernul american este cel mai mare finanțator al țării noastre. Din 1992 am primit peste un miliard de lei din partea SUA", a precizat Chircă.

Expertul susține că descentralizarea finanțelor publice este o reformă esențială cerută și de europeni. Iar concentrarea finanțelor la nivelul central împiedică dezvoltarea administrațiilor publice locale.

"O a doua dezamăgire este și din parte FMI, care și-a suspendat negocierile cu Moldova ca urmare a întocmirii bugetului fără acordul fondului", a explicat Chircă.

Guvernul Statele Unite ale Americii a anunțat că este dezamăgit de decizia Guvernului Republicii Moldova de a nu pune în aplicare pe deplin și imediat Legea privind finanțele publice locale.

"SUA a suspendat activitățile sale legate de implementarea acestei legi, dar își continuă finanțarea prin intermediul Proiectului USAID de Susținere a Autorităților Locale în 32 de regiuni, inclusiv Găgăuzia, pentru a construi capacitatea autorităților locale în a le ajuta să ofere servicii mai bune cetățenilor lor", se spune mai spune în declarația de presă a Ambasadei SUA la Chișinău.

Parlamentul a votat la începutul lui noiembrie 2013 Legea privind finanțele publice locale. Iar Președintele Parlamentului, Igor Corman, a anunțat că Legea va fi aplicată din 2015. Corman a spus că pentru început prevederile Legii vor fi testate în cadrul unui proiect pilot, care cuprinde raioanele Ocnița, Râșcani și Basarabasca, precum și Chișinău.

Sursa: deschide.md

PUTEREA CENTRALĂ ȘI CEA LOCALĂ, ÎN CĂUTAREA UNUI PUNCT DE CONVERGENȚĂ

Dacă nu va găsi alți donatori, Guvernul Republicii Moldova va trebui să descentralizeze de acum încolo pe cont propriu administrația locală, fără banii guvernelor suedeze și americane. Cele două state au decis să-și retragă finanțările pentru această reformă, după decizia coaliției de guvernare de a amana cu un an descentralizarea finanțelor publice. Ce a „umplut paharul răbdării” donatorilor? Moravuri politice și acțiuni populiste premeditate sau greșeli firești ale guvernării? Și cât de „costisitoare”, din toate punctele de vedere, este această suspendare? Cu ce viteză poate să se miste de acum încolo descentralizarea? – temeuri ale convorbirii cu Tatiana Badan, președinta Congresului Autorităților Locale din Moldova.

Tatiana Badan, președinte CALM:

"S-a lucrat în multe raioane și toți ne-am dat seama că este o lege foarte importantă!"

Europa Liberă: După ce majoritatea parlamentară a amânat cu un an o reformă, esența căreia era să transmită către autoritățile locale competențe legate de distribuirea bugetelor locale, cei care au sprijinit financiar scrierea reformei, Guvernul Suediei și Guvernul Statelor Unite ale Americii au anunțat că își retrag fondurile pe care încă nu le cheltuiseră, pe bună dreptate, doamna Badan, cum credeți?

Tatiana Badan: „De fapt, acesta este un semn nu prea bun pentru autoritățile publice locale. Aceasta este o suspendare temporară, cred eu, pentru a produce aceste reforme, în cadrul administrației publice locale în Republica Moldova. Noi credem că acum este important

ca autoritățile publice centrale, împreună cu cele locale, să găsească o soluție ca să fie o continuitate a acelor reforme propuse și asumate de către autoritățile centrale, în domeniul descentralizării și îmbunătățirii acelor reforme din cadrul administrației publice locale.”

Europa Liberă: Noi am reușit să obținem un comentariu pe marginea acestei situații de la Sergiu Palihovici, secretar general adjunct al Guvernului, responsabil cu administrația publică locală.

Sergiu Palihovici, secretar general adjunct al Guvernului: "Este regretabilă, cred eu, situația la moment."

Sergiu Palihovici: „Este regretabilă, cred eu, situația la moment, din simplul motiv pentru că legea privind finanțele publice locale nu reprezintă în totalitate întreaga strategie de descentralizare și asigurarea reală a autonomiei locale.

Noi vom face tot posibilul ca să avem niște întâlniri concrete la tema respectivă și vom căuta să suplینim acest gol, fie prin obținerea susținerii Ambasadei Statelor Unite, fie prin obținerea susținerii din partea alor donatori externi. Bine-

înțeles că nu este un semnal bun, însă, cred că dacă ar fi fost o mai bună comunicare și cu Congresul Autorităților Locale, ei au arătat acest „cartonaș galben” autorităților, în sensul în care, știți foarte bine cum a fost primită această lege la bun început. După care aleșii locali și-au pus mari speranțe în ea, și în momentul implementării proiectului pilot în trei raioane și în municipiul Chișinău, arată, în principiu, că decizia de a amâna implementarea acestei legi din 1 ianuarie 2015, este una corectă, pentru că socoteala de acasă, cu cea din târg, de această dată nu a coincis.

Și este necesară o perioadă în care să vedem foarte clar cum lucrează acest mecanism, ca să ajungem în situația în care să avem timpul necesar ca să creăm și capacitățile administrative necesare la autoritățile locale pentru a administra și a prelua eficient această reformă financiară.

Noi facem acum o analiză a hărții donatorilor, în sensul în care să încercăm să vorbim și să convingem donatorii care și-au retras susținerea și să găsim alți potențiali susținători și donatori, în sensul în care lucrurile trebuie să meargă înainte.”

Europa Liberă: Se poate spune că banii care au fost cheltuiți până acum au fost cheltuiți în zadar, sau că acești donatori au considerat că au cheltuit în zadar banii?

Sergiu Palihovici: „Nu, dacă ne referim la retragerea susținerii financiare din partea Ambasadei SUA, lucrurile mai mult vizează partea de politici, politici integrate în cadrul implementării strategiei de descentralizare. Noi acum rămânem pe dimensiunea de a pune în aplicare practică acele politici care deja au fost elaborate și aprobate. Programul integral nu se încheie, rămâne, cum am spus, dimensiunea practică, în sensul implementării anumitor proiecte, nemijlocit în cadrul autorităților locale, cu susținerea, în mare parte a Guvernului Danemarcei. Vom avea în timpul apropiat întâlniri, cred eu eficiente cu reprezentanța Guvernului Danemarcei, cu responsabilii respectivi, după care vom încerca să îi convingem că este absolut necesar și nu este exclus de a mări acea susținere financiară care este acordată.”

PUTEREA CENTRALĂ ȘI CEA LOCALĂ, ÎN CĂUTAREA UNUI PUNCT DE CONVERGENȚĂ

Europa Liberă: Doamna Badan, din câte înțeleg, vi se reproșează autorităților publice locale că ați făcut parcă prea mult zgomot, nejustificat, așa cum crede domnul Palihovici, și prin asta ați catalizat această decizie a donatorilor, cum răspundeți?

Tatiana Badan: „Nu sunt de acord cu această expunere pentru că Congresul Autorităților Locale împreună cu toți primarii, cu autoritățile publice locale din Republica Moldova, din start ei și-au exprimat poziția de partener constructiv pentru a produce aceste reforme în cadrul administrației publice locale. Noi, autoritățile publice locale, vedem cum se produc lucrurile, noi de ani de zile așteptăm aceste reforme, care sunt anunțate mereu că vor fi, de către guvernele care au fost și cel care este, că vor fi implementate, dar cu părere de rău lucrurile mereu se târăgănează. Permanent noi avem nevoie de o perioadă mai lungă de studieri, de analize.

Noi încă o dată dorim să menționăm că autoritățile publice locale sunt gata pentru a produce aceste reforme, ele își dau seama de acest angajament și această responsabilitate. Dar atât timp cât ele nu vor dispune și de resurse și de instrumente, niciodată nu vor putea să dezvolte o guvernare locală eficientă și cu servicii bune pentru cetățeni.”

Europa Liberă: Altfel spus, fără descentralizarea finanțelor, nu putem vorbi despre altă descentralizare. Doamna Badan, cât de realiste sunt aceste intenții ale guvernului de a găsi bani în altă parte? Ați văzut că fie convingem pe donatorii care au suspendat finanțarea, să o reia, fie poate găsim de la Guvernul Danemarcei mai mulți bani decât s-a programat.

Tatiana Badan: Aș vrea să menționez că după întâlnirea cu ambasadorul Statelor Unite ale Americii și cu reprezentanții Ambasadei Suediei, care de fapt sunt principalii donatori în susținerea acestei reforme de descentralizare și în cadrul administrațiilor publice locale, ei au spus că suspendă temporar finanțarea, dar vor urmări cum va evolua situația, pentru că toți ne-am dorit ca această lege a Finanțelor Publice Locale să intre în vigoare începând cu anul 2014. Ne dăm seama că în 2014 vor avea loc alegerile parlamentare, în 2015 alegerile locale, aceasta va târăgăna implementarea acestei legi importante pentru reforma în cadrul administrației publice locale. Temerea autorităților publice locale este de a nu fi implementată în termenii stabiliți. Insistența noastră a fost ca să aducem la cunoștință, să sensibilizăm atât autoritățile centrale, cât și donatorii despre importanța acestei legi.

Și mai mult de atât, autoritățile publice locale cu Congresul Autorităților Locale, cu Cancelaria de Stat, cu Ministerul de finanțe, noi toți am lucrat împreună pentru a implementa și pentru a înțelege importanța acestei legi. S-a lucrat în multe raioane și toți ne-am dat seama că este o lege foarte importantă.”

Europa Liberă: Guvernul va găsi

bani în altă parte, din punctul dumneavoastră de vedere?

Tatiana Badan: „Nu pot să spun cum se vor găsi aceste instrumente ca să fie auzită vocea autorităților locale, despre necesitatea continuității reformei în cadrul administrației publice locale și a descentralizării.”

Europa Liberă: A m sa citez acum din comunicatul de presă difuzat de Ambasada Statelor Unite: „Am suspendat activitățile de asistență acordată autorităților locale pentru implementarea Legii privind finanțele publice locale, din motiv că implementarea deplină a legii a fost amânată pentru un an. Acele fonduri au fost redirecționate către alte aspecte ale proiectului, cum ar fi asistarea autorităților locale în prestarea serviciilor publice mai bune.” Intenția donatorilor este, parcă, să continue finanțarea, dar în mod direct, fără intermedierea guvernului. Înseamnă asta ca aceiași bani vor ajunge la autoritățile locale, dar în mod direct?

Tatiana Badan: „Da. Și asta a fost și o dorință a autorităților publice locale la acea discuție, când s-a solicitat ca totuși să fie continuată finanțarea prin sprijinul reformei în cadrul administrației publice locale, prin susținerea unor proiecte directe. Noi cunoaștem, există programul USAID, care susține autoritățile publice locale acum, cu un proiect de dezvoltare a managementului și a celor servicii importante din cadrul administrației publice locale, modernizarea acestor servicii.

Vor susține mai multe proiecte, atât suedezi cât și Ambasada Statelor Unite ale Americii, proiecte directe ce țin de infrastructură, de modernizarea serviciilor, de problemele de medium deșeurile unice, care sunt foarte importante în modernizarea acestor servicii.”

Europa Liberă: Atunci, în tot răul e și bine, sau totuși reforma este compromisă?

Tatiana Badan: „Da, cu părere de rău.”

Europa Liberă: Înțeleg că Guvernul, Cancelaria, vor să vă solicite ajutorul în dezghețarea relațiilor, devenite glaciare, cu donatorii. O să vă solicite niște întâlniri în această săptămână, și dumneavoastră, și donatorilor, o să le oferiți acest sprijin, acest ajutor?

Tatiana Badan: „Noi întotdeauna am fost deschiși, Congresul Autorităților Locale, pentru o comunicare eficientă care ar produce mai multe reforme bune pentru autoritățile publice locale. Cu părere de rău, constatăm că până acum nu a fost o comunicare prea bună, și probabil, nu a fost auzită vocea autorităților publice locale. Și partenerii noștri din Suedia au menționat că vor sprijini un proiect de dezvoltare a dialogului dintre autoritățile locale și autoritățile centrale, care, de fapt, va produce o eficiență mai bună în ceea ce ține de implementarea acelor politici ale statului în reformele democratice din Republica Moldova.”

Sursa: Europa Liberă

PRECEDENT FĂRĂ

(continuare din pagina 1-a)

În debutul ședinței, autorii sesiunii, deputații liberali, Valeriu Munteanu și Gheorghe Brega au reiterat că, prin plafonarea taxelor locale, Parlamentul RM a încălcat flagrant dispozițiile legale ce țin de autonomia locală, predictibilitatea și stabilirea raporturilor juridice, prin faptul că în ultima zi a anului în curs, în mod unilateral și abuziv, a anulat 12 taxe locale și a stabilit cote maxime ale celor existente. Este vorba de taxe locale pentru amenajarea teritoriului, organizarea licitațiilor și loterilor, amplasarea publicității, aplicarea simbolicii locale, pe unitățile comerciale și de prestări servicii de deservire socială, de piață s.a. Totodată, a fost anulată taxa pentru colectarea deșeurilor și pentru parcare. Proiectul acestei legi nu a fost

Valeriu Munteanu, deputat PL: „Era mai mult decât evident că modificările respective cu privire la plafonarea taxelor locale au scopul de a controla administrațiile publice locale”

avizat nici de ministerul Finanțelor, nici de Comisia parlamentară administrație publică, au menționat autorii sesizării. „Legea privind sistemul bugetar și procesul bugetar prevede expres că până la 5 decembrie a fiecărui an, Parlamentul adoptă Legea bugetară anuală, iar până la această dată politica bugetar-fiscală trebuie să fie deja adoptată, promulgată și publicată, deoarece Bugetul de Stat se reperează pe prevederile politicii bugetar-fiscale. Neglijând această prevedere, Parlamentul a adoptat politica bugetar-fiscală abia pe 23 decembrie 2013, iar publicarea s-a

făcut abia pe 31 decembrie. Plafonarea a dus la deficitul de surse și obligau autoritățile locale să solicite ajutor de la centru pentru soluționarea unui șir de probleme economice. Posibil, autoritățile presupuneau acordarea unui astfel de ajutor în schimbul unor servicii. Era mai mult decât evident că modificările respective cu privire la plafonarea taxelor locale au scopul de a controla administrațiile publice locale. Eu cred că a existat rea-credință, pentru că municipiul Chișinău are litigii cu cel puțin 80 de agenți economici mari, dintre care cele mai nemulțumite sunt cazinourile, care au datorii pe anul trecut la taxele locale de aproximativ 90 de milioane de lei. Iată că acești agenți economici nu au dorit să plătească taxele pe care le considerau mari, absolut întâmplător a venit această lege care le-a stabilit niște taxe modice, iar Codul fiscal spune că dacă vine o lege fiscală mai blândă, ea are și efect retroactiv. De aceea, ne duce la gândul că există o interacțiune și o înțelegere între parlamentari și cazinouri. Dacă legea rămânea constituțională, atunci acești agenți economici nu ar mai fi întors 90 de milioane bugetului municipiului Chișinău și pentru anul acesta bugetul mai pierdea 50 de milioane. Dar așa ei au să achite și cele 90 de milioane, și pe acestea 50”.

Curtea a observat că normele contestate nu au figurat în proiectul de lege aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre aprobare. Respectivul amendamente au fost incluse în proiectul legii ulterior adoptării la 17 decembrie 2013 de către Parlament a proiectului de lege în prima lectură. Atât Parlamentul, cât și Guvernul, nu au putut comunica instanței de jurisdicție constituțională identitatea autorului (autorilor) amendamentelor, atribuind autoratul Comisiei economie, buget și finanțe. La 23 decembrie 2013 Parlamentul a adoptat prevederile contestate, în lipsa acceptului Guvernului.

Victor Barbăneagră: Impozitele mari vor genera majorarea prețurilor pentru consumatorii finali. Există cazuri când importatorii de produse petroliere erau nevoiți să

PRECEDENT! CADOU DE ZIUA AUTONOMIEI LOCALE: CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A PUS PUNCTELE PE "I"

achite taxe de la 18 mii lei al 108 mii lei și mai mult. În această situație, agenții economici sunt nevoiți să majoreze costul serviciilor sale, fapt care va influența creșterea prețurilor și cheltuielile suplimentare, care vor fi suportate de cetățenii. În lipsa plafonului, au de suferit agenții economici. Dar, în final, tot autoritățile publice locale vor pierde. Fiindcă punând taxe destul de mari, nu vor incasa acele surse pe care și le planifică. Va pierde comunitatea. Noi credem că trebuie să fie plafon, dar ne vom conforma deciziei CC. Plafonarea taxelor locale ar duce la îmbunătățirea climatului de afaceri și majorarea numărului de locurilor de muncă, însă, cel mai probabil, va trebui să mai așteptăm.

Alexandru Tănase, președinte CC: "Guvernul este cel care are urechi, cap și picioarele pe pământ, el este acel care trebuie să tempereze mereu și să-i spună că, uite, asta nu poți să votezi, deoarece nu ai bani!"

Alexandru Tănase: Articolul 131 din Constituție spune foarte clar că toate legile, amendamentele, inclusiv din prag bugetar, care pot duce la creșterea din ianuarie a veniturilor bugetare, pot fi operate doar cu acceptul Guvernului. Guvernul a acceptat sau nu a acceptat anume acest amendament? A fost sau nu?

Victor Barbăneagră, viceministrul Finanțelor: "Noi credem că trebuie să fie plafon, dar ne vom conforma deciziei CC"

Victor Barbăneagră: Deci, la întrebarea, nemijlocit, la întrebarea dvs., în 24 decembrie, 2013, Guvernul a aprobat o hotărâre cu privire la proiectul legii bugetului de stat pe anul 2014, hotărârea nr.1051, care prevede că: având, având în

vedere aprobarea de către Parlament, la 23 decembrie 2014, a politicii bugetare-fiscale, se acceptă majorarea veniturilor și cheltuielilor bugetului de stat pe anul 2014."

Alexandru Tănase: Este un accept post-factum, Parlamentul deja a votat. Documentul era în drum spre Monitorul Oficial!

Victor Barbăneagră: Exact, dar în ședința plenară a Parlamentului, în data de 23 decembrie 2013, au fost prezenți atât reprezentanți ai Ministerului Finanțelor, Ministerului Economiei, Ministerului Sănătății, Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, cu alte cuvinte au participat miniștrii și viceministrii acestor autorități publice centrale care au aprobat sau au avut permisiunea de a aproba și a accepta acele propuneri ce au fost enunțate în ședința plenară.

Alexandru Tănase: Știți foarte bine care este instrumentul prin care Guvernul acceptă sau nu. S-o formulăm altfel, pentru că este o chestiune principială, care o să vizeze și alte spețe. D-voastră considerați că Guvernul poate accepta post-factum și Parlamentul are posibilitatea să voteze ce dorește el în materia bugetară?

Victor Barbăneagră: D-nule președinte, eu sunt de acord cu afirmațiile dvs.!

Alexandru Tănase: E o speță total nouă. Autorii Constituției nu întâmplător au instituit acest drept special al Executivului. Parlamentul, apriori, este predispus spre populism, așa este în toată lumea. El merge la alegători, el trebuie să voteze legi care ar trebui să fie frumoase, pentru oameni. Dar Guvernul este cel care are urechi, cap și picioarele pe pământ, el este acel care trebuie să tempereze mereu și să-i spună că, uite, asta nu poți să votezi, deoarece nu ai bani. Asta este logica.

GRABA STRICĂ TREABA SAU DECIZIILE POST-FACTUM ALE GUVERNĂRII

Prevederile contestate au fost adoptate de către Legislativ fără consultarea entităților locale, a mai constatat CC. De asemenea, au fost încălcate termenii de prezentare a proiectului legii bugetare anuale. Normele contestate nu respectă cerințele de accesibilitate, transparență și previzibilitate, exigențe cărora urmează să corespundă orice act legislativ prin prisma articolului 23 din Constituție.

Magistrații au avut întrebări și pentru reprezentantul Parlamentului, Sergiu Chirică.

Alexandru Tănase: Eu am să vă dau citire textului exact din Constituție, art.131, aln.4: Orice propunere le-

gislativă sau amendament, fiți atent, amendament, care atrage majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare, pot fi adoptate numai după ce sunt acceptate de Guvern. Este normă constituțională. Cum înțelegeți termenul de acceptat?"

Sergiu Chirică: Acuma am înțeles întrebarea d-voastră, d-ule președinte, suntem în fața unui fapt constituțional consumat și care a fost constat și acest lucru l-am reiterat în pledoaria mea. Într-adevăr, avizul Guvernului a fost prezentat prin hotărârea sa din 24 decembrie 2014.

Alexandru Tănase: Post-factum.

Sergiu Chirică: Post-factum. La moment, deja Curtea Constituțională urmează să califice faptele date care sunt deja consumate și să se expună.

Alexandru Tănase: Revenind la art.131 și la termenul amendament, urma ori nu acesta să fie acceptat de Guvern? În calitate de entitate care este responsabilă pentru politica generală a țării și care știe cel mai bine care este situația bugetară, ce se poate și ce nu se poate de făcut cu banii publici - unde se pot impune taxe, unde nu pot fi impuse taxe, care sunt angajamentele externe, care sunt plafonările și multe alte detalii. Putea sau nu Parlamentul să adopte un asemenea proiect fără ca Guvernul să spună: Domnule, se poate, uite noi acceptăm reducerea plafonării taxelor pentru cazinouri sau eliminarea taxelor pentru gunoi sau multe alte modificări care au fost.

Victor Popa, judecător Curtea Constituțională:

"Considerați că plasarea pe pagina web a proiectului poate fi considerată consultare?"

Sergiu Chirică: Orice amendament la un proiect de lege este un drept al deputatului și în cazul dat nu are cum Parlamentul să știe până la examinarea la ședința plenară, cu toate amendamentele posibile sau imposibile care ar putea să apară pe parcursul ședinței. Pe de altă parte, discuțiile referitor la un posibil amendament în sensul dat au fost, au existat în coaliție, în societatea civilă.

Alexandru Tănase: Eu am o întrebare, dar cine este autorul acestui amendament?

Sergiu Chirică: În sinteză este prezentată Comisia Economie, Buget și Finanțe,

nu este arătată nicio persoană în parte.

Alexandru Tănase: Cum se cheamă aceasta? **No face, no name, no number!** Eu nu mai am întrebări.

Victor Popa: D-ul Chirică, ați spus că textul a fost plasat pe pagina web a Parlamentului. Credeți că aceasta poate fi considerată consultare? CALM s-a implicat, a luat atitudine, a expertizat proiectul din perspectiva Cartei Europene a Autonomiei Locale, în care se menționează că toate colectivitățile locale trebuie să fie consultate într-o manieră adecvată. Cine trebuie să țină cont de această consultare cu autoritățile locale: autorii proiectului sau Guvernul?

Sergiu Chirică: Amendamentul a apărut în a doua lectură. Parlamentul a abordat aceste consultări publice pe data de 10 decembrie, alte consultări publice nu au existat.

Tudor Panțîru: "Mi-amintesc de două formule care erau pe vremea Uniunii Sovietice: Мы посоветовались и я решил sau У нас есть информация, есть мнение!"

Tudor Panțîru: Ascultându-vă pe dvs., mi-amintesc de două formule care erau pe vremea Uniunii Sovietice: Мы посоветовались и я решил, sau У нас есть информация, есть мнение. Acum ascult același cântec, puțin parafrizat. La data de 23 decembrie 2013, există la dispoziția Parlamentului un studiu serios făcut de organe competente asupra ce numiți d-voastră aici discriminarea pe alocuri a agenților economici prin stabilirea taxelor. Există un astfel de studiu și dacă acest studiu a fost pus la dispoziție deputaților înainte de vot?

Sergiu Chirică: Există o analiză pe mun. Chișinău, mun. Bălți și alte unități teritorial-administrative, dar cred eu că aici va putea să răspundă mai în detaliu d-ul viceministru al Finanțelor, reprezentantul guvernului.

Tudor Panțîru: Eu întreb dacă a existat în Parlament, nu undeva în altă parte, și dacă deputații au luat cunoștință înainte de vot de un astfel de studiu, așa-zis studii de impact, să zicem a taxelor stabilite disproporționat sau discriminatoriu, cu concluzii serioase.

Sergiu Chirică: Modificările la Codul Fiscal au fost efectuate prin amendament, respectiv, la data de 23 decembrie nu exista și nu avea cum să existe un astfel de studiu.

CC A FĂCUT DREPTATE. DECIZIE ISTORICĂ PENTRU APL

Audiind argumentele părților și examinând materialele dosarului, Curtea a reținut că, potrivit articolului 131 alin. (4) din Constituție, orice propunere legislativă sau amendament care atrag majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare pot fi adoptate **numai după** ce sunt **acceptate** de Guvern.

Curtea a observat că normele contestate nu au figurat în proiectul de lege aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre aprobare (Hotărârea Guvernului nr. 959 din 3 decembrie 2013). Respectivul amendament au fost incluse în proiectul legii ulterior adoptării la 17 decembrie 2013 de către Parlament a proiectului de lege în I lectură. Atât Parlamentul, cât și Guvernul nu au putut comunica instanței de jurisdicție constituțională identitatea autorului (autorilor) amendamentelor, atribuind autoratul Comisiei economie, buget și finanțe.

Curtea a reținut faptul că, la 23 decembrie 2013, Parlamentul a adoptat prevederile contestate, **în lipsa acceptului Guvernului**.

Curtea a respins argumentele Parlamentului și Guvernului privind acceptarea *post-factum* de către Guvern a amendamentelor operate, prin Hotărârea nr. 1051 din 24 decembrie 2013.

Curtea a reținut că **Guvernul nu poate renunța la un drept/o obligație constituțională, inclusiv de a-și exprima acceptul/ refuzul în privin-**

ța unor propuneri legislative sau amendamente cu impact bugetar.

Astfel, Curtea a statuat că lipsa acceptului **prealabil** al Guvernului referitor la amendamentele care atrag majorarea sau reducerea veniturilor și cheltuielilor bugetare constituie o omisiune. Curtea a constatat că această omisiune a survenit ca rezultat al neexecutării prevederilor articolului 131 alin.(4) din Constituție, motiv pentru care normele astfel adoptate sunt neconstituționale.

De asemenea, Curtea a reținut că amendamentele contestate au impact direct asupra veniturilor bugetare ale administrației publice locale, deoarece, în afară de alocațiile de la bugetul de stat, bugetele locale se formează din veniturile proprii în care se includ taxele locale aplicate conform Codului fiscal.

Curtea a reținut că, potrivit articolului 4 alin. (6) din Carta Europeană a Autonomiei Locale, autoritățile administrației publice locale trebuie să fie consultate, pe cât posibil, în timp util și în mod adecvat, în cursul procesului de planificare și de luare a deciziilor pentru toate chestiunile care le privesc în mod direct.

Curtea a observat că prevederile contestate **au fost adoptate de către legislativ fără consultarea entităților locale.**

În același context, Curtea a observat că, potrivit articolului 26 alin. (1) din Legea nr. 847 din 24 mai 1996 privind

sistemul bugetar și procesul bugetar, Guvernul prezintă Parlamentului până la **1 octombrie** a fiecărui an proiectul legii bugetare anuale, lege anuală prin care Parlamentul aprobă bugetul de stat, care cuprinde sursele de venituri și destinația cheltuielilor pentru un an bugetar.

Legea bugetară anuală, care se adoptă până la data de **5 decembrie** a fiecărui an, cuprinde și **alocațiile de la bugetul de stat pentru autoritățile administrației publice locale, destinate finanțării cheltuielilor capitale, precum și transferurile de la bugetul de stat către bugetele unităților administrativ-teritoriale.**

În conformitate cu articolul 20 alin. (1) din Legea nr. 397-XV din 16 octombrie 2003 privind finanțele publice locale, autoritatea executivă prezintă autorității reprezentative și deliberative respective, printr-o dispoziție, cel târziu la data de **1 noiembrie**, proiectul bugetului unității administrativ-teritoriale pe anul următor spre examinare și aprobare. Autoritatea reprezentativă și deliberativă aprobă bugetul unității administrativ-teritoriale pentru anul bugetar următor cel târziu la data de **10 decembrie**.

Curtea a reținut că, fiind adoptate tocmai la **23 decembrie 2013, la fel ca și legea bugetară anuală**, publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova la 31 decembrie 2013 și aplicabile de la 1 ianuarie 2014, normele

contestate nu respectă cerințele de **accesibilitate, transparență și prezizibilitate**, exigențe cărora urmează să corespundă orice act legislativ prin prisma articolului 23 din Constituție.

În acest context, având în vedere modalitatea și tardivitatea adoptării amendamentelor contestate, fără acordarea unei perioade rezonabile pentru punerea în aplicare și fără subvenționarea autorităților publice locale de la bugetul de stat în scopul compensării veniturilor ratate, au fost torpilate bugetele locale, **fiind astfel încălcat și principiul autonomiei locale**, consacrat în ordinea constituțională la alin. (1) al art. 109 din Constituție.

De asemenea, Curtea a respins ca **inadmisibilă ratione materiae** solicitarea privind controlul constituționalității Hotărârii Guvernului nr. 1051 din 24 decembrie 2013 cu privire la proiectul legii bugetului de stat pe anul 2014, deoarece aceasta nu produce efecte juridice separate de proiectul legii pe care îl avizează, fiind doar una din etapele procedurii legislative, iar în conținutul acesteia nu pot fi individualizate normele care s-ar referi la prevederile contestate.

Hotărârea Curții Constituționale este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

PATIMI DUPĂ DECIZIA CURȚII. REGLEMENTĂRI POST-FACTUM SAU O NOUĂ TENTATIVĂ DE LIMITARE!?

Reglementări post-factum. Deputații au pregătit un nou proiect de lege privind taxele locale, după ce Curtea Constituțională a declarat contrară Legii Supreme plafonarea acestora. Membrii comisiei Economie s-au așezat la o masă rotundă cu autoritățile locale și cu agenții economici. Reprezentanții autorităților locale consideră că proiectul elaborat de parlamentarii din coaliția de guvernare este, de fapt, o nouă limitare a impozitelor.

Pentru ca să existe echitate, spun deputații, este nevoie ca să nu fie prea mari diferențe între mărimile impozitelor. Astfel, cea mai mare taxă stabilită de autoritățile locale nu poate depăși mai mult de 5 ori impozitul minim din localitate.

"Dacă se stabilește cota cea mai mare de 20 de mii, și în cazul în care marja ar fi de 5 ori, respectiv cea mai mică trebuie să fie de 5 ori mai mică: adică 4000 de lei. Deci de la 4 la 20 de mii. Dar este și aici o rezervă pentru că în anumite cazuri, autoritățile locale stabilesc o scară graduală

poate mai mare, a menționat deputatul Iurie Țap. Potrivit acestuia, astfel vor fi evitate situațiile când un agent economic loial primăriei plătește impozite simbolice, iar un bussinesman certat cu autoritățile locale va fi impus să plătească taxe de zeci de mii de lei. Măsura însă nu este pe placul primarilor, care își suplinesc bugetul deseori din impozitele plătite de agenții economici mari. În același timp, conform noului document, primarii vor trebui să țină cont de rata inflației la majorarea taxelor, astfel încât aceasta să nu fie depășită.

Viorel Furdui, directorul executiv al CALM a menționat că propunerile făcute de Comisia economie, buget și finanțe sunt inacceptabile. Acestea sunt contrare principiilor autonomiei locale și nu sunt racordate la realitățile și diferențele majore existente în diferite teritorii. „Prin această formulă, sunt favorizați și protejați agenții economici mari, iar cei mici sunt în dezavantaj. În noile condiții, autoritățile publice locale ar putea fi obligate să mărească taxele

pentru companiile mici în așa măsură încât taxa maximă să fie una rezonabilă pentru agenții economici mari. Or, diferența reală dintre un agent economic care are o gheretă de 10 metri pătrați și unul care deține un supermarket de 1.000 de metri pătrați nu este doar de cinci ori, ci de 100 de ori! Oare ar fi corect ca primul să plătească, de exemplu, 500 de lei pe an, iar cel de-al doilea - doar 2.500?", a opinat Furdui.

Totodată, restricția care prevede că autoritățile locale nu pot majora anual cotele taxelor locale decât într-o proporție egală cu rata inflației din anul precedent este aberantă, a adăugat directorul executive CALM: „Este ceva aberant. Indexarea propusă nu este, de fapt, o majorare, ci o ajustare la rata inflației, lucru pe care autoritățile și așa sunt obli-

gate să-l facă anual pentru a nu rata veniturile necesare pentru a asigura funcționarea normală a serviciilor publice locale. În plus, cum se va face indexarea în cazul unor taxe ce n-au fost aplicate o anumită perioadă (bunăoară, cota zero la impozitul pentru posesorii de câini)?", se întrebă Viorel Furdui.

Deputații vor să anuleze și prevederea prin care membrii comisiilor parlamentare puteau fi „delegați” în consiliile întreprinderilor cu capital majoritar de stat. Totodată, ar putea fi exclusă aplicarea taxei de 2% în cazul achiziției laptelui natural, impozit introdus la 1 ianuarie 2014 la toate tranzacțiile de procurare a produselor agricole. Ar urma să fie anulată și prevederea prin care importul de tractoare și altă tehnică agricolă a fost scutit de plata TVA.

DECLARAȚIA CALM:

"AUTONOMIA LOCALĂ, ÎN PERICOL: ORAȘELE ȘI MUNICIPIILE DIN REPUBLICA MOLDOVA AU FOST LIPSITE DE MILIOANE DE LEI ÎN URMA UNEI DECIZII ABUZIVE A PARLAMENTULUI!"

Congresul Autorităților Locale din Moldova a luat prompt atitudine și a criticat în termeni duri încercarea de a stabili plafoane pentru taxele locale. CALM a sesizat autoritățile locale și partenerii de dezvoltare ai RM despre impactul catastrofal pe care îl poate avea reintroducerea plafonării. Asta, după ce primarii localităților cel mai afectate de această schimbare au acuzat posibile pierderi în valoare de 200 de milioane de lei. Reacțiile nu au întârziat să apară, iar autoritățile din țară au fost, la rândul lor, taxate de organisme internaționale pentru încercarea de a limita și mai mult autonomia locală.

PLAFONAREA TAXELOR LOCALE, UN PREJUDICIU ENORM LOCALITĂȚILOR URBANE

Prin prezenta, aducem la cunoștința opiniei publice naționale și internaționale faptul că, la 23 decembrie 2013, Parlamentul Republicii Moldova, în mod unilateral și abuziv, a adoptat Legea nr. 324 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (punctele 4, 113 și 123), prin care au fost stabilite cote maxime pentru taxele locale, unele dintre acestea fiind chiar anulate. CALM consideră inadmisibilă o astfel de intervenție și declară următoarele:

1. Adoptarea modificărilor legislative respective reprezintă un act abuziv, ilegal și neconstituțional, îndreptat împotriva comunităților urbane și, în genere, împotriva autonomiei locale din Republica Moldova. În procesul de adoptare a acestui act au fost comise încălcări grave ale

cadrelui național și internațional din domeniul autonomiei locale și procesului legislativ: Carta Europeană a Autonomiei Locale (în vigoare pentru Moldova din 1998), Constituția (art.1 și 109, 112), Legea privind administrația publică locală (art. 6,7, 9, 81), Legea privind finanțele publice locale (art. 3), Legea privind actele legislative etc.

2. În rezultatul acestui act, majoritatea orașelor și municipiilor din Republica Moldova au fost lipsite de venituri extrem de importante, care se cifrează la milioane de lei. În special, venitul ratat al orașelor și municipiilor, conform estimărilor prealabile, variază între 250 de mii de lei și 40 de milioane de lei. De exemplu: Chișinău (circa 40 de milioane de lei), Cahul (circa 6,2 milioane de lei), Orhei (circa 3,2 milioane de lei), Cimișlia (600 de mii de lei), Strășeni (circa 500 de mii de lei), Drochia (circa 700 de mii de lei) etc.

3. Acest act a fost adoptat în condiții de totală netransparentă și fără a fi consultat cu autoritățile publice locale și reprezentanții săi. Majoritatea autorităților locale, dar și întreaga societate, a aflat despre conținutul acestei legi numai după publicarea ei.

4. Parlamentul a operat aceste modificări legislative FĂRĂ evaluarea obligatorie a impactului acestora, DUPĂ ce bugetele locale au fost deja adoptate și FĂRĂ a prevedea compensarea pierderilor cauzate de astfel de acte tardive. Astfel, autoritățile locale au fost puse într-o situație extrem de dificilă, confruntându-se cu un deficit important de surse bugetare.

5. Prin acest act legislativ, comunitățile locale și, nemijlocit, locuitorii orașelor și municipiilor din Republica Moldova sunt lipsite de servicii și condiții de viață mai bune. În același context, autoritățile locale sunt limitate în posibilitatea de a realiza programele locale de dezvoltare social-economică asumate în fața locuitorilor localităților respective.

6. Prin acest act, Parlamentul a restrâns esențial autonomia locală, fiind micșorat volumul veniturilor proprii care sunt la dispoziția exclusivă a autorităților locale și pe care ele le pot folosi liber în interesul comunităților locale corespunzătoare. În același timp, limitarea volumului și accesului la venituri proprii din taxe locale, accentuează și mai mult verticala puterii și dependența financiară a autorităților locale față de cele centrale. Acest fapt contravine declarațiilor oficiale și angajamentelor guvernamentale în domeniul descentralizării și autonomiei locale.

7. Plafoanele la taxele locale stabilite prin legea respectivă, în mare măsură, NU iau în considerație diferențele geografice, economice, financiare, sociale etc. importante, existente între diferite comunități locale și agenții economici care activează pe teritoriul lor.

8. Acest act legislativ contravine în totalitate angajamentelor guvernamentale în domeniul descentralizării și autonomiei locale asumate prin programul de guvernare, strategia descentralizării, precum și tuturor angajamentelor asumate de către Republica Moldova în fața Consiliului European și altor organisme internaționale. Prin astfel de acte, prin modul în care sunt adoptate și inconsecvența de care dau dovadă autoritățile este știrbită esențial imaginea instituțiilor statului atât în fața autorităților locale și opiniei publice naționale, cât și în raport cu structurile internaționale. În loc de acțiuni concrete și efective promise în domeniul descentralizării, are loc un proces invers de limitare a autonomiei locale și încălcare continuă a drepturilor și intereselor comunităților locale din Republica Moldova.

9. Considerăm că astfel de acte unilaterale, ne transparente și neconsultate cu reprezentanții autorităților locale aduc prejudicii importante imaginii Republicii Moldova pe plan extern și intern, precum și eforturilor declarate ale autorităților centrale de apropiere de Uniunea Europeană și valo-

rile care stau la baza ei. Descentralizarea și autonomia locală fiind valori incontestabile ale spațiului european spre care tind și Republica Moldova.

10. Suntem îngrijorați în legătură cu o astfel de atitudine și neîncredere față de autoritățile publice locale din partea administrației centrale. Neîncredere care este total neîntemeiată și care contravine încrederei înalte pe care o acordă cetățenii Republicii Moldova față de administrația locală (conform tuturor sondajelor - APL sunt în topul încrederii alături după biserică).

Prin urmare, în numele tuturor orașelor și municipiilor din Republica Moldova, precum și în numele comunităților rurale, care sunt solidare cu localitățile urbane:

1. Ne exprimăm indignarea, dezamăgirea și dezacordul total în legătură Legea nr. 324/23.12.2013 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (punctele 4, 113 și 123), care contravin grav intereselor comunităților urbane din Republica Moldova;

2. Cerem abrogarea în regim de urgență a punctelor 4, 113, 123 și a altor prevederi din Legea nr. 324 din 23 decembrie 2013, care contravin principiilor autonomiei locale și intereselor comunităților locale din Republica Moldova;

3. Cerem respectarea cadrului legal național și internațional în domeniul autonomiei locale în cadrul procesului de adoptare a legilor din Republica Moldova, în special la capitolul transparență și consultare obligatorie a autorităților locale și asociațiilor sale reprezentative.

Suntem deschiși și dorim să instituim un dialog real și efectiv cu autoritățile centrale, bazat pe principii de egalitate și respectul reciproc. Sperăm să fim auziți și înțeleși corect, pentru ca, prin acțiuni concrete și de comun acord, să evităm tensiunea în continuare a situației.

Prezenta declarație este deschisă pentru semnare tuturor autorităților publice ale orașelor și municipiilor din Republica Moldova.

Adoptată pe 10.01.2014

PRIMARII MOLDOVENI

La intersecția a patru țări europene - Franța, Luxemburg, Belgia și Germania, se află orașul Metz, localitatea care oferă nu numai impresii de neuitat turiștilor din întreaga lume grație istoriei sale de 3000 de ani, dar și o șansă unică de a vedea cum funcționează adevăratele valori europene la ele acasă. Pentru 20 de primari din Republica Moldova, care, la invitația Asociației Comunelor din România, au participat la Forumul European al primarilor din mediul rural, apropierea de visul european a devenit și mai sesizabilă. Reuniunea a avut loc în perioada 28-29 ianuarie 2014 și a fost încă o pagină de succes înscrisă de delegația Congresului Autorităților Locale din Moldova.

UTILITATE PRIN PROXIMITATE

Această primă întâlnire a constituit un bun prilej de a aborda locul comunei în organizația teritorială europeană, prin compararea experienței aleșilor din comune franceze cu cea a omologilor europeni, spun primarii. Scopul este de a stabili rolul aleșilor locali și cel al colectivității teritoriale în realizarea coeziunii sociale și generarea de dezvoltare economică la nivel local, regional și statal.

În cadrul acestui for, reprezentanții CALM au avut o participare activă, au împărtășit experiența lor colegilor din Franța și alte țări din Uniunea Europeană și au stabilit legături cu

Asociația primarilor colectivităților rurale din Franța, cu care CALM a încheiat un Acord de Cooperare.

De asemenea, primarii din Republica Moldova au surprins plăcut conducerea regiunii Loraine și primarii participanți la acest forum cu un program folcloric inedit, care a fost deosebit de apreciat de către audiență.

Participarea delegației CALM la Forumul european al primarilor din mediul rural a fost posibilă datorită sprijinului frățesc oferit de Asociația Comunelor din România (ACoR), președinte Emil Drăghici.

VIVE LA FRANCE.

IMPRESII DESPRE ORAȘUL-SIMBOL DIN INIMA EUROPEI

■ Această primă întâlnire a fost un prilej de a compara experiența aleșilor din comunele franceze cu cea a omologilor din alte țări. Reprezentanții autorităților publice locale din Moldova au participat activ la lucrările forumului, împărtășindu-și experiența, abordând mai multe probleme specifice pentru APL. Totodată, CALM a încheiat un Acord de cooperare cu Asociația primarilor de colectivități rurale din Franța. De asemenea, primarii din Republica Moldova au surprins plăcut conducerea regiunii Lorena și primarii participanți la acest forum cu un program artistic inedit. Participarea delegației CALM la Forumul european al primarilor din mediul rural a fost posibilă grație suportului prietenilor din România - Asociația Comunelor din România (ACoR) și, în particular, președintelui acesteia dl Emil Drăghici.

Valentina PAIERELE,
primarul comunei Vadul Rașcov,
raionul Săldănești

■ Am fost în această vizită epocală o echipă de 20 de primari. Impresiile au depășit toate așteptările, căci am văzut un alt mod de abordare a problemelor, care au fost discutate la for de către primarii din mediul rural din Franța. Mi-a plăcut stilul lor de lucru, m-a impresionat maniera de comunicare cu președintele, nemijlocit. În calitate de rezultat palpabil putem să menționăm Acordul de colaborare semnat, deci este stabilită perspectiva de colaborare. Am sesizat o deosebire și în modul de administrare a treburilor și a problemelor în Franța. Este o bună experiență, o posibilitate de a urmări un alt stil de lucru. Dacă ținem cont de posibilitățile actuale ale primarilor din Franța, atunci voi spune că și noi tindem să ne apropiem, să ne acomodăm, prin cerințele societății, la aceste posibilități. În perspectiva apropiată vrem să inițiem anumite colaborări în domeniul social. Am făcut cunoștință cu mai mulți apicultori, împreună cu care vom iniția proiecte comune. Faptul că am avut ocazia să aducem problemele noastre în mediul francez, să-i consultăm pe colegii noștri, care au un grad mai avansat de autonomie locală, ne oferă soluții mai rapide și mai eficiente. Regret că nu s-a aprobat implementarea Legii Finanțelor Locale la nivel de țară, căci era să obținem niște posibilități suplimentare. Am fi știut mai exact care ne sunt perspectivele și ce planuri să ne facem.

Ivan PARA,
primar de Tigheci, raionul Leova

■ Însuși faptul că am vizitat o țară europeană și am văzut cum ochii noștri cum muncesc colegii noștri dintr-o țară în care valorile europene sunt la ele acasă, a fost ceva impresionant. Chiar dacă noi ne confruntăm cu mai multe probleme, am putut să ne convingem cum funcționează lucrurile și încotro ar trebui să se îndrepte APL-urile din Republica Moldova. Sigur, primarii francezi au mai multă autonomie, au posibilități net superioare de a rezolva problemele localităților lor. Totul se întâmplă la nivel local, nu cineva din treapta de sus ia deciziile în locul edilului. Prin expunerile pe care le-au făcut colegii noștri din Franța, Belgia, Luxemburg, am înțeles că factorul principal de decizie este autoritatea locală. Vreau să spun că orice experiență din exterior este pozitivă. Ceea ce vedem că funcționează acolo, trebuie să preluăm și să adaptăm la condițiile noastre. Cel mai mult însă, m-a impresionat deschiderea europenilor față de noi.

Ion OLIȘEVSKI,
primar de Boghicieni, raionul Hîncești

■ Pentru mine a fost o călătorie foarte binevenită. Am vizitat pentru prima dată o țară europeană, de aceea, poate mai mult decât unii colegi, am rămas frapat de ceea ce se întâmplă acolo. Din păcate, noi suntem departe de nivelul lor de dezvoltare, de cultură și de alte aspecte. Totuși, am observat că sunt oamenii deosebit de modești. Acolo nu am văzut atâtea mașini luxoase pe străzi ca aici, în Republica Moldova. Chiar dacă primăriile sunt bogate, edilii sunt permanent în căutarea resurselor suplimentare, a potențialilor finanțatori și investitori. Vă spun sincer, pentru mine a fost o deschidere extraordinară spre o lume despre care știam foarte puțin.

Ion NAVAL,
primarul comunei Nimereuca, raionul Soroca

AU CUCERIT FRANȚA!

VIVE LA FRANCE.

IMPRESII DESPRE ORAȘUL-SIMBOL DIN INIMA EUROPEI

■ Parcurgând distanță de la Chișinău până la Metz cu rutiera, intrând în spațiul UE, putem face comparații, putem învăța lecții.

În multe vizite, organizate de CALM, am sesizat deosebirea mare dintre statutul unui primar moldovean și unul din spațiul comunitar. Acolo primarul se simte și este de facto gospodarul principal în localitatea care i-a fost încredințată. Tot ce face se bazează pe voință, deschidere către cetățeni, dorința de a face ca lucrurile să meargă și, desigur, având suportul financiar necesar. M-a impresionat curățenia ideală de acolo. Știm bine, curățenia nu se face, ci se menține, iar francezii au acest adevăr în sânge. Acest comportament față de curățenia în localități trebuie neapărat preluat. Am fost martor ocular la lucrări, în care erau implicați cetățenii. Ultimii, o fac cu plăcere și nu numai de Paște sau Crăciun. Sigur, de această mentalitate avem nevoie și noi, mai ales că pentru aceasta nu sunt necesare resurse financiare colosale. Am discutat cu mulți primari din Franța, am aflat cum activează, cum funcționează sistemul lor. Am constatat că, din păcate, între ei și noi este o diferență ca între cer și pământ. După așa vizite îți pui întrebarea: De ce nu facem și noi așa, de ce învățăm roata pe loc și nu realizăm ceea ce trebuie? Cetățeanul contribuie la bugetul Franței și se întoarce înapoi la cetățean prin servicii de calitate. Dacă am ajunge și noi la descentralizarea financiară despre care se vorbește atât, ne vom mișca înainte. Cu fiecare an, poate ne apropiem și noi de Franța, ba chiar am putea merge mai departe.

Serghei CETULEAN,
primarul comunei Parcani, raionul Soroca

■ Asociația Primarilor rurali din Franța întrunește cam 36 de mii de primării din Franța. Primăriile sunt diferite, începând cu primării care au o comună cu 240 de oameni și terminând cu cei care au în gestiune localități cu zeci de mii de locuitori. Din discuțiile pe care le-am avut cu colegii noștri din Franța, am înțeles foarte bine că, de fapt, cu cât este mai mică comunitatea, cu atât mai mari sunt cerințele, adică problemele.

Francezii au mers pe un sistem care se numește în română "Comunitatea Comunelor". Serviciile le-au delegat, prin Consiliul Local, unei comune mai mari și au făcut o asociație, de exemplu pentru apeduct, pentru canalizare, pentru salubritate. Și serviciile acestea lucrează la ei foarte bine, ca ceasul elvețian. Ascultând cum vorbesc ei despre problemele lor, am fost ușor surprins și chiar zâmbeam. Și asta, pentru că noi suntem în decalaj de 50 de ani decalaj. La Metz au fost nu numai edili din Franța, România și RM, dar au participat și țările limitrofe, așa ca Germania și Luxemburgul. Ascultând cum se strâng frunzele acolo, așa ca să nu deranjeze, la un moment dat mă umfla râsul, pentru că eu făceam și traducerea. Și le spuneam la colegi: "Băieți, nu știu dacă vă trebuie chestia aceasta, o să ne doară capul pe noi, că noi abia încercăm să aducem apeductul, canalizarea!" Noi suntem foarte bucuroși pentru că am fost primiți acolo la nivel, am fost tratați de la egal la egal, am semnat un Acord de parteneriat important cu Asociația primarilor rurali din Franța. Aceste realizări ne dau un fel de elan, să privim un pic mai optimist în viitor. Și vreau să vă mai spun un lucru, când văd cum se îngesuie în politică fiecare să-și atragă meritul pentru integrare, vreau să le spun astfel: "Noi, primarii, promovăm imaginea RM. La NALAS, unde au fost vreo 40 de primari, lumea a rămas plăcut impresionată de coeziunea care există între noi, de nivelul la care ne abordăm problemele!"

La Metz am avut și un mic concert, la care au participat toți primarii. Îmbrăcați în iii tradiționale, cu acordeonul și toba, i-am cucerit pe toți cei prezenți. Am descoperit între noi, primarii, voci extraordinare, talente veritabile, iar fetele noastre au fost la cel mai înalt nivel. La finalul spectacolului, când ne-am prins în horă, toată lumea a lăsat paharele și au vrut să danseze cu noi. Toate aceste elemente, când le pui cap la cap, este de fapt promovarea imaginii RM. Lucrurile pe care le promovăm de jos în sus au un impact net superior față de toate bla-bla-urile.

Alexei BUSUIOC,
primarul comunei Capaclia, raionul Cahul

DORIN CHIRTOACĂ: „VOM INTRA ÎNTR-O PERIOADĂ CONTINUĂ A MODERNIZĂRII”

Proiectele mari de infrastructură vor continua să fie realizate în municipiul Chișinău cu susținerea băncilor europene și Consiliului European. Primarul capitalei, Dorin Chirtoacă, susține că în 2014 va demara un amplu proces de modernizare a municipiului pe mai multe domenii care va dura 10-15 ani.

- Care sunt prioritățile Primăriei mun. Chișinău pentru anul 2014?

- Prioritățile pentru anul 2014 constau în continuarea proiectelor pe care le-am început în anii precedenți. Trebuie să finalizăm lucrările pe strada Alecu Russo, strada pietonală Al. Diordiță și instalarea iluminatului pe segmentul Porțile Orașului - Aeroport. De asemenea, vrem să rezolvăm, cel puțin parțial, problema inundațiilor pe strada Albișoara la intersecția cu bd. Renașterii Naționale, să continuăm lucrările de amenajare în curțile de bloc, asamblarea troleibuzelor, încă 20, ca să avem în total 150 de troleibuze noi în Chișinău. De asemenea, va începe cel mai mare șantier de reconstrucție a străzilor Ștefan cel Mare, V. Alecsandri și C. Negruzzi în cadrul proiectului BERD-BEI-Comisia Europeană în sumă de 22 milioane de euro. În plus, sperăm să reușim programul de eficiență energetică la blocurile locative. Un proiect important care se anunță începând cu 2014 este modernizarea sută la sută a Regiei Apă-Canal, o modernizare ce va dura 10-15 ani, care, la fel, va fi finanțată de BERD-BEI-Comisia Europeană cu 60 milioane de euro. E un proiect fără precedent în Republica Moldova. De fapt, în 2014 vom intra într-o perioadă continuă de modernizare pe domenii a municipiului așa încât în 10-15 ani să putem vorbi despre atingerea standardelor europene.

- Primăriile din țară au fost neplăcut surprinse de

legea privind plafonarea taxelor locale, care a fost totuși anulată de Curtea Constituțională. Cum interpretați acțiunile autorităților centrale privind descentralizarea puterii?

- În ceea ce privește plafonarea taxelor locale, aici vorbim despre un abuz al guvernării. Legea s-a adoptat practic în cădășie cu o serie de rău-platnici care se eschivează de la plata impozitelor. Ei au văzut că nu găsesc protecție în primărie și s-au dus să găsească

că protecție în parlament. Asta duce la discreditarea principalei instituții a statului. Nu este vorba doar despre bani, e o abordare din principiu greșită din partea parlamentului. Noi am lucrat un an și jumătate cu agenții economici până când am găsit formatul corect de stabilire a taxelor locale. Nu este necesar ca parlamentul să se implice în așa ceva. Singurul lucru pe care poate să-l mai stabilească parlamentul este să precizeze că nimeni nu are dreptul să stabilească taxe individuale, pentru anumiți agenți economici. În Chișinău au fost majorate doar taxele la aparatele de joc de noroc (de patru ori) și cazinouri, pentru că este o activitate pe care nu o încurajăm în municipalitate. Cei implicați în acest business ne-au dat în judecată și s-au adresat parlamentului, dar asta arată că parlamentul face lobby pentru oamenii certați cu legea. Nu este corect.

Din păcate, în afară de strategia de descentralizare care a fost aprobată, în ultimii patru ani, noi am avut parte de acțiuni de centralizare. Sunt câteva exemple: poliția, în-

vățământul și, mai nou, termoficarea. Iată, s-a încercat și plafonarea taxelor. În mod normal, lucrurile trebuiau să meargă în sens invers, dar, din păcate, noi nu avem o clasă politică, suficient de matură care să înțeleagă că principiul bunei credințe trebuie să stea la baza oricărei democrații. Ar fi corect ca fiecare să aibă activitatea proprie delimitată corect și să nu intervină parlamentul abuziv în activitatea administrației locale.

Dorin Chirtoacă, primar de Chișinău:

„Din păcate, în afară de strategia de descentralizare care a fost aprobată, în ultimii patru ani, noi am avut parte de acțiuni de centralizare!”

- Ce părere aveți despre camerele de luat vederi instalate la intersecții?

- În primul rând, trebuie să menționez că primăria a insistat asupra instalării unor sisteme video de monitorizare a traficului și de înregistrare a încălcărilor comise de șoferi încă din anul 2007. În ceea ce privește amplasarea lor, consider că trebuie să avem o amplasare și mai difuză pe întreg municipiul, în special la intrările și ieșirile din oraș. Avem probleme cu vreo zece piloni din toți care au fost amplasați la Chișinău, pentru că s-a găsit soluția cea mai potrivită. Colegii de la MAI au spus că le vor corecta greșelile. Este nevoie de extinderea acestor rețele video pe șosele naționale în așa fel încât conducătorii

auto să știe că în mod constant se află în raza de acțiune a camerelor de supraveghere.

- Când vom avea parcuri cu plată în Chișinău?

- O companie din Marea Britanie finalizează un studiu privind parcurile cu plată în Chișinău. Conform aceluși studiu, primul pas în această direcție este modificarea legislației în vederea introducerii pedepsei cu ridicarea mașinii parcate neregulamentar de conducătorii auto nedisciplinați, în așa fel încât să nu fie blocat carosabilul cel puțin pe străzile principale și să-și aibă rostul parcurile cu plată, pentru că în momentul în care introduci parcare cu plată dar nu poți pedepsi pe cel care parchează neregulamentar, nu obții nimic.

- Se discută destul de mult despre proiectul parcurii subterane în Piața Marii Adunări Naționale. Pare un proiect grandios, motiv pentru care sunt sceptic că va fi dus la bun sfârșit.

- Încercarea vină n-are. Avem multe exemple. În Luxemburg, în orașele Germaniei chiar la București în fașa Universității am văzut asemenea parcuri. Nu astăzi, mâine, va veni ziua când sub PMAN se va face parcare subterană indiscutabil.

- Când se va face regulă în sfera transportului public dominat de microbuze?

- Vedem rezolvarea problemei prin crearea alternativei, prin înnoirea parcului de troleibuze și extinderea rutelor de microbuze în suburbii. În oraș se va pune accent pe transportul de mare capacitate (troleibuze, autobuze), iar microbuzele vor rămâne pentru traseele secundare (suburbii - sectoare). Numărul microbuzelor a scăzut. Această activitate nu se dovedește la fel de profitabilă ca pe vremuri. Am reușit să renovăm parcul de troleibuze în proporție de 50% și continuăm în fiecare an asamblarea lor. Vom lua măsuri de îmbunătățire a rețelei de circulație. O companie germană lucrează deja la restructurarea strategiei transportului public.

- În capitalele europene, foarte mulți oameni circu-

lă cu bicicleta. Când vor fi piste pentru bicicliști și în Chișinău?

- Vedem că avem mii de bicicliști, numai că nu au condițiile adecvate pentru a se deplasa. Străzile pe care le modernizăm în centrul orașului vor avea neapărat și bandă de bicicliști proiectată și amplasată în structura trotuarului sau a carosabilului. Anul acesta am pus în sarcina preturilor de sector ca neapărat să marcheze benzi pentru bicicliști în direcția nord-sud, vest-est. Este un început. Infrastructura noastră nu a fost gândită pentru deplasarea bicicliștilor. Bordurile nu au fost coborâte la intersecții. Asta e o problemă și pentru persoane cu dizabilități.

- Ce părere aveți despre așa-zisul referendum din UTA Găgăuzia?

- Ceea ce s-a întâmplat în Găgăuzia este o provocare prin care se dorește tensionarea situației anume în anul 2014 când va fi decisă liberalizarea regimului de vize, semnarea Acordului de Asociere și când vom avea alegeri parlamentare. Evident că după Armenia și Ucraina, în efortul Rusiei de a opri integrarea europeană urmează și R. Moldova. Acțiunile din partea Transnistriei sau a Găgăuziei sunt parte a acestui efort. Majoritatea populației este pentru Europa, chiar dacă în Găgăuzia s-a făcut acel eveniment nu tocmai legal. Nu este nicio noutate, toată lumea știe care este punctul de vedere al reprezentanților găgăuzilor și a comunității de acolo. Este greu pe care trebuie să-l ducem, să explicăm în continuare, tuturor acelor care nu știu ce înseamnă Europa, nu știu diferența dintre Europa și

perspectiva estică în așa fel încât treptat să-i convingem. În niciun caz nu trebuie în vreun fel să ne deranjeze sau să ne pună în dificultate asemenea ieșiri. Noi trebuie să ne ducem obiectivul la capăt și anume să obținem libera circulație, să semnăm Acordul de Asociere și să reușim să convingem că direcția europeană este singura care oferă perspectiva unui trai mai bun.

Aș vrea să adaug că, din păcate, noi asistăm la un fenomen nu tocmai corect care se întâmplă în administrația centrală și asta alimentează și abordări de tipul celor care am avut recent în Găgăuzia. Guvernarea a preluat modalitatea de până în 2009 a comuniștilor de repartizare a fondurilor de stat conform preferințelor politice, în funcție de apartenența primarilor sau consilierilor raionale la un anumit partid politic. Asta duce la segregare, la tensiuni, la nemulțumiri, la alimentarea unor asemenea atitudini precum cea din Găgăuzia. Politicienii trebuie să înțeleagă că oamenii din RM nu trebuie desenați în culori politice. În municipiul Chișinău, încă din anul 2007, am invitat pe toți primarii din suburbii și am convenit că repartizarea fondurilor se face în funcție de numărul de locuitori pornind de la o finanțare minimă pentru fiecare și niciun caz nu se va admite discriminarea pe criteriu politic. Or greșeală pe care o fac colegii noștri de la guvernare este că-i colorează pe oameni, în verde, albastru, roșu și prin asta îi determină să aibă o atitudine negativă din start.

Sursa: ziarul TIMPUL

GHID PRACTIC ȘI LEGISLATIV, MARCA CALM

Cooperarea intercomunitară în Republica Moldova – alimentarea cu apă și canalizare

Ghidul este destinat în mod special Autorităților Publice Locale care sunt angajate în consolidarea și unificarea eforturilor din teritoriu în scopul eficientizării serviciilor publice prestate cetățenilor – în mod special în domeniul serviciilor de alimentare cu apă și canalizare. Totodată, prin abordarea sa practică și accesibilă, ghidul poate servi drept un instrument util și de interes pentru autorități publice locale și centrale, entități publice și private, instituțiile de învățământ, profesori, studenți și agenți economici, care vor găsi idei și repere pentru un mod durabil de organizare și prestare a serviciilor publice.

Este necesar de menționat că autorul ghidului, Ion Beschieru, a abordat modele de cooperare posibile în condițiile legislației actuale, situația actuală în Moldova în domeniul cooperării intercomunitare în domeniul alimentării cu apă și canalizare, experiența altor țări în domeniul cooperării intercomunitare (în special România și Macedonia) precum și o serie de concluzii, recomandări și

propuneri de modificări legislative. Acesta a fost realizat ca urmare a consultărilor active atât a reprezentanților APL, cât și a reprezentanților comunității partenerei de dezvoltare implicate în domeniu.

„Studiile de specialitate au demonstrat că un serviciu public de alimentare cu apă și de canalizare este durabil din punct de vedere economic doar când este asigurat un număr minim de utilizatori și un volum anumit de

apă este consumat. În plus, calitatea apelor subterane sau chiar lipsa lor în foarte multe localități ne orientează, pe termen mediu și lung, la proiecte magistrale cu alimentare preponderent din sursele de suprafață – râurile Nistru și Prut. În aceste condiții, cooperarea intercomunitară are un potențial deosebit de a contribui la îmbunătățirea și dezvoltarea serviciilor furnizate, de a răspunde mai eficient provocărilor curente, iar ghidul este menit să sprijine eforturile consolidate ale reprezentanților APL și operatorilor în eficientizarea serviciilor prestate”, a menționat Tatiana Badan, președintele Congresului Autorităților Locale din Moldova.

Ghidul a fost elaborat de către Congresul Autorităților Locale din Moldova, în cadrul proiectului de „Consolidare a capacităților Autorităților Publice Locale din Moldova în domeniul gestiunii serviciilor de aprovizionare cu apă și canalizare”, implementat de CALM cu suportul financiar al USAID și este accesibil în varianta electronică pe pagina web www.calm.md

COLABORARE FĂRĂ GRANIȚE

DELEGAȚIA DIN GEORGIA, ÎN VIZITĂ LA CALM

În perioada 22 – 25 ianuarie 2014 în Republica Moldova a avut loc vizita de studiu și schimb de experiență a delegației reprezentanților autorităților locale din Georgia în număr de 20 primari, consilieri locali, experți, reprezentând majoritatea partidelor politice din Georgia. Delegația a fost condusă de către Ambasadorul Georgiei la Consiliul Europei Dl. Mamuka Jgenti și Dl Ma-

muka Abuladze, Președintele NALAS, copreședintele COR-LEAP.

Scopul vizitei a constat în familiarizarea cu activitatea autorităților locale din Moldova, cu evoluțiile, tendințele și provocările în ceea ce privește problemele autonomiei locale în Republica Moldova, cu activitatea Congresului Autorităților Locale din Moldova, schimbul de experiență și sta-

bilirea relațiilor de colaborare.

Astfel, delegația din Georgia a avut întruniri cu conducerea și membrii CALM-ului, reprezentanții primăriei Chișinău, Ministerului de Externe și Integrării Europene, precum și cu membrii Comisiei Parlamentare Administrație Publică și Dezvoltare Regională.

<http://calm.md/>

BRĂVICENI, SATUL ÎN CARE FIECARE A CINCEA FAMILIE ARE UNA SAU MAI MULTE AFACERI

Un sat modest, cu încă multe case cu acoperiș din paie și garduri de lemn. Așa arată Brăviceniul orheian la prima vedere. Părerea se schimbă, însă, după ce află că în fiecare a cincea casă din sat este pusă pe roate câte o mică afacere. Din satul Brăviceni, raionul Orhei, nimeni nu pleacă peste hotare. Iar mulți dintre cei plecați decid să se întoarcă. Toți cei care vor să muncească își găsesc lesne de lucru acasă și încă pentru un salariu mai mare decât cel mediu pe economie în republică. Motorul care mișcă lucrurile, susțin sătenii, este primarul localității.

Satul fără de șomeri

Majoritatea locuitorilor din Brăviceni sunt la muncă, care la fabrica de mezeluri din sat, care la cea de lactate. Peste 30 de persoane muncesc la ferma de bovine și porcine. Dar cei mai mulți dintre brăviceneni se îngrijesc de propriile afaceri, deschise pe lângă casă cu suportul financiar al Guvernului polonez. Satul Brăviceni are 2 400 de locuitori. 70 la sută din persoanele apte de muncă au un serviciu stabil. Salariul mediu al oamenilor care muncesc în acest sat este de 4 500 de lei. „Planul meu este ca, la sfârșitul anului viitor, să avem angajați în câmpul muncii toți brăviceneni, iar salariul mediu al acestora să ajungă la 7 000 de lei”, ne spune ambițios primarul localității, Vladimir Cociorvă, a cărui soție, de altfel, este unul dintre principalii oameni de afaceri din sat.

Afaceri moldovenești pe bani polonezi

Abțibilduri cu textul „asistența Poloniei” găsești lipite în multe gospodării din satul Brăviceni. În toate casele astfel „marcate” se dezvoltă câte o mică afacere. Dumitru Caraman crește răsad în sere. Inițial, bărbatul își construise două sere rudimentare, dar, cu un an în urmă, primarul l-a chemat la el și l-a întrebat dacă nu vrea să își dezvolte afacerea și i-a propus să aplice pentru un grant oferit de un fond guvernamental polonez. Miercuri, l-am găsit pe Dumitru Caraman lucrând de zor la asamblarea unor noi sere moderne și spațioase. „Eu cu răsadul nu ajung la piață. Mi-l cumpăr de acasă pe tot. Mi s-a dus vestea prin zonă că am răsad bun. Cresc și roșii de

vânzare. Folosesc doar îngrășăminte biologice, de aceea vând producția ca pâinea caldă”, spune cu mândrie bărbatul care întreține din această afacere o familie numeroasă. Dumitru Caraman are cinci fiice. Primarul de Brăviceni ne dă asigurări că, la anul viitor, Dumitru Caraman va mai lua un grant de la același fond polonez și își va mai extinde afacerea.

Soluția primarului

Cu un buget modest pus la dispoziție de stat, primarul de Brăviceni a ales o altă cale pentru dezvoltarea satului. Vladimir Cociorvă a decis să încurajeze dezvoltarea micilor afaceri în localitate. Pentru aceasta, primarul a stabilit încă în 2009 relații de bună colaborare cu Fondul polonez „Vostok” și cu o altă fundație de stat din Cehia care susțin financiar dezvoltarea micului business. Timp de patru ani, grație acestor sponsori europeni, în sătucul din Orhei au fost deschise zeci de afaceri. „Primarul ne cheamă periodic la primărie și ne întreabă cine și ce idei de afaceri avem. El ne încurajează să ne apucăm de treabă și să scriem proiecte pentru granturi. Noi acoperim 30% din suma investițiilor, iar polonezii celelalte 70%”, ne spune directorul proaspăt deschisei fabrici de mezeluri din localitate, Vladimir Stradenenco. La ședința la care el a venit cu ideea de a deschide o fabrică de mezeluri, alți consăteni de-ai săi au propus să deschidă câteva ferme de iepuri. Și aceste idei au prins viață.

Invidiați de vecini

„La noi în sat nu lucrează numai acei care nu vor să lucreze”, spune Ecaterina Bucur. Femeia, care până nu demult era șefă a Oficiului poștal din sat, acum muncește la fabrica de mezeluri. „Nici nu mă gândesc să plec din sat. Am un salariu bun. Oamenii din satele vecine ne invidiază”, ne explică ea. Primarul își tâlmăcește și el raționamentele după ce ne arătăm nedumeriți de faptul că, deși familia sa are afaceri, dânsul stimulează businessurile altora: „Noi afaceri în sat înseamnă investiții, locuri de muncă, oameni cu trai decent. De asemenea, atunci când îi ajut pe săteni să își pornească afacerile, ne înțelegem că, după ce se pun pe picioare, vor ajuta și ei satul. Așa am reușit să reparăm biserica din localitate și să construim un gard nou la cimitir. Pentru multe proiecte sociale primăria nu a alocat niciun banuș. Oamenii, fiind îndestulați, sunt gata să contribuie pentru binele satului”, afirmă Cociorvă.

Aer european

Cu studii în Germania, primarul a reușit să aducă un spirit practic european în satul de baștină pe care îl conduce încă din 1999 (cu o mică pauză între anii 2001-2005, când a fost deputat în Parlament – n.r.). Chiar dacă oamenii o duc destul de bine, aceștia nu sunt tentați să își construiască palate. „Nu a venit încă momentul să ne facem o casă mare. Acum toți banii pe care îi câștigăm îi investim în dezvoltarea afacerilor sau în deschiderea lor.

Așa gândesc aproape toți brăviceneni. Afacerea vecinului te stimulează să te apuci și tu de muncă”, ne mărturisește unul dintre cei 150 de proprietari de sere din sat. Un alt lucru specific satului este faptul că aici aproape toată lumea se deplasează cu bicicleta, de la copii până la bătrâni și chiar primar. „Vara obișnuiesc să umblu prin sat cu bicicleta. Așa pot sta mai mult de vorbă cu sătenii”, ne explică el.

Planuri ambițioase

Primarul de Brăviceni are planuri mari pentru anul care vine. După ce, în acest an, Brăviceniul a vândut produse de 40 de milioane de lei (față de 4 milioane în 2011 – n.r.), Cociorvă își propune drept obiectiv în anul care vine să atingă cifra de vânzări de 80 de milioane de lei. „Vreau în 2014 să deschidem în sat o brutărie, o uscătorie solară de plante medicinale și o fabrică de producere a pavajului stradal. Avem deja promisiunea polonezilor să ne finanțeze. Căutăm cine să se ocupe de asta. Așa ne pregătim noi de concurența europeană. Facem produse calitative și dezvoltăm satul”, își dezvăluie planurile primarul satului. Locuitorii din Brăviceni se țin cu dinții de primarul lor. La ultimele alegeri, pentru el au votat peste 90 la sută din săteni. „Dacă se duce el, satul se întoarce în mlaștină”, crede Tamara Cojocar, o femeie din localitate, arătând spre terenurile din jurul primăriei, privatizate de fostul primar al localității și lăsate în paragină.

Sursa: ziarulnational.md

APEDUCTUL CARE ÎI VA FACE PE OAMENI MAI SĂNĂTOȘI

Locuitorii satului Roșu din raionul Cahul au scos din viața lor unul din factorii de risc care le afecta sănătatea. Este vorba despre consumul de apă potabilă. Iarna aceasta se împlinește un an de când în această localitate a fost finalizat cu succes un proiect de aprovizionare cu apă potabilă, prin construcția unui apeduct nou. Localnicii, care recunosc că se certau înainte pentru o găleată cu apă, acum sunt mulțumiți că o pot consuma oricând.

În fiecare an, Centrul Național de Sănătate Publică avertizează că apele subterane sunt un pericol pentru sănătatea oamenilor. Ponderea probelor din sursele centralizate subterane de apă potabilă care nu corespund parametrilor chimici constituie aproape 75 la sută.

Din fericire, sunt localități unde o idee bună, susținută cu bani și implicare, a schimbat situația general valabilă pe țară. Satul Roșu este un exemplu - aici oamenii consumă apă sigură. Niciuna din cele 128 de fântâni din sat nu are apă potabilă, iar bolile hepatice erau printre principalele cauze ale adresării oamenilor la medici. În luna noiembrie 2012, de hramul satului, localnicii au soluționat această problemă prin darea în exploatare a unui apeduct.

Un succes comun al autorităților și sătenilor

Realizarea proiectului de construcție a apeductului a fost o adevărată provocare atât pentru satul Roșu, cât și pentru întreaga regiune, mai ales că rezultatul final este unul complex. „Ne-am propus inițial să alimentăm numai satul cu apă, dar ni s-a spus că pentru a câștiga proiectul, el trebuie să aibă impact regional. Apoi am fost consultați de experți internaționali care ne-au ghidat în direcțiile corecte și ne-au sugerat să construim și sistemul de canalizare. Cu susținerea autorităților raionale, cu suportul Agenției de Dezvoltare Regională Sud, și cu finanțarea Guvernului României și a Agenției de cooperare internațională a Germaniei (GIZ) ne-am îndeplinit visul”, spune primarul satului, Grigore Furtună.

O parte a succesului acestui proiect se datorează locuitorilor satului care au înțeles că majoritatea bolilor sunt cauzate de calitatea apei potabile. Ei s-au mobilizat, au format grupuri de lucru și au participat nemijlocit la lucrările de construcție. Astfel, a fost facilitat procesul de racordare tehnică a apeductului la gospodăriile casnice, iar timp de două luni au avut loc aproape 500 de racordări. Astăzi, din cele 850 de gospodării, în jur de 70 la sută au apă potabilă în robinete.

În prezent, locuitorii din satul Roșu achită 12 lei pentru un metru cub de apă, însă prețul s-ar putea schimba, dacă va fi creat un operator regional care va gestiona sistemele de alimentare cu apă din tot raionul Cahul. „De fapt, inițierea procesului de regionalizare a serviciilor de aprovizionare cu apă potabilă din raion este un rezultat semnificativ al acestui proiect. Întreprinderea „Apă Canal” Cahul gestionează la moment atât sistemul construit în Roșu, cât și sistemul de apeduct din Crihana Veche și Manta, fiind pregătită pentru extindere pentru alte localități”, precizează șeful Secției management proiecte din cadrul ADR Sud Eugen Lupașcu.

Oamenii din satul Roșu au și ei numai cuvinte bune despre această realizare. De fapt, satisfacția lor s-a văzut în prezența masivă la ceremonia oficială de anul trecut, la care au participat nu doar liderii locali, ci și secretarul de stat în cadrul Ministerului Afacerilor Externe al României, Bogdan Aurescu, viceministrul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor al RM, Anatolie Zolotcov, reprezentanți ai ADR Sud și ai GIZ. „Acum e mult mai bine cu apă la robinete. Este aici la noi o fântână, dar înainte era numai sfadă între vecini când se termina apa. Acum și apa este mai calitativă”, spune localnica Elena Crețu.

Proiectul de aprovizionare cu apă a fost gestionat de Agenția de Dezvoltare Regională Sud, cu sprijinul financiar oferit de Guvernul României, prin intermediul proiectului „Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova”, implementat de GIZ. Valoarea proiectului s-a ridicat la 2,8 milioane de lei.

<http://unimedia.info>

CALM INFO

PREMIERĂ ABSOLUTĂ! ORAȘUL UNGHENI S-A ALES CU UN ... NĂNAȘ!

Interpretul de muzică populară, Nicolae Glib, a devenit nașul orașului Ungheni. În timpul unui concert susținut aici, primarul Alexandru Ambros s-a apropiat de el cu doi colaci în mână, întrebându-l dacă nu dorește să fie nănaș al localității. Artistul, vădit emoționat, cu vocea tremurândă, a răspuns răspicat: „Da, sunt de acord”, menționând că e pentru prima oară când cineva îl întreabă dacă vrea să fie nănaș pentru un oraș întreg. „De azi înainte, dacă cineva se va apropia de mine și-mi va spune: „Bună ziua, nașule, eu sînt de la Ungheni”, eu îi voi răspunde: „Bună ziua, finule” și, sigur, mă voi bucura”, a spus dînsul.

„De acum încolo, Nicolae Glib deține, cu siguranță, recordul la numărul de fini. Numai la Ungheni are circa 40 de mii”, a remarcat Alexandru Ambros.

Interpretul a fost legat cu un prosop stilizat, pe care era imprimată fraza „Nănaș de Ungheni”. I-au fost oferiți, în

aplauzele publicului, și colacii. Feciorul său, Isidor, i-a cîntat „Nașule, măriă ta”, un cîntec ce nu se număra printre cele ce urmau să fie prezentate în cadrul spectacolului, iar lumea prezentă a încins o horă mare.

Deși programul său artistic trebuia să dureze 45 de minute, artistul a interpretat mult mai multe cântece, aflându-se în fața spectatorilor ungheneni de două ori mai mult decît se preconiza. „Dacă e nănaș...”, a fost explicația celor prezenți.

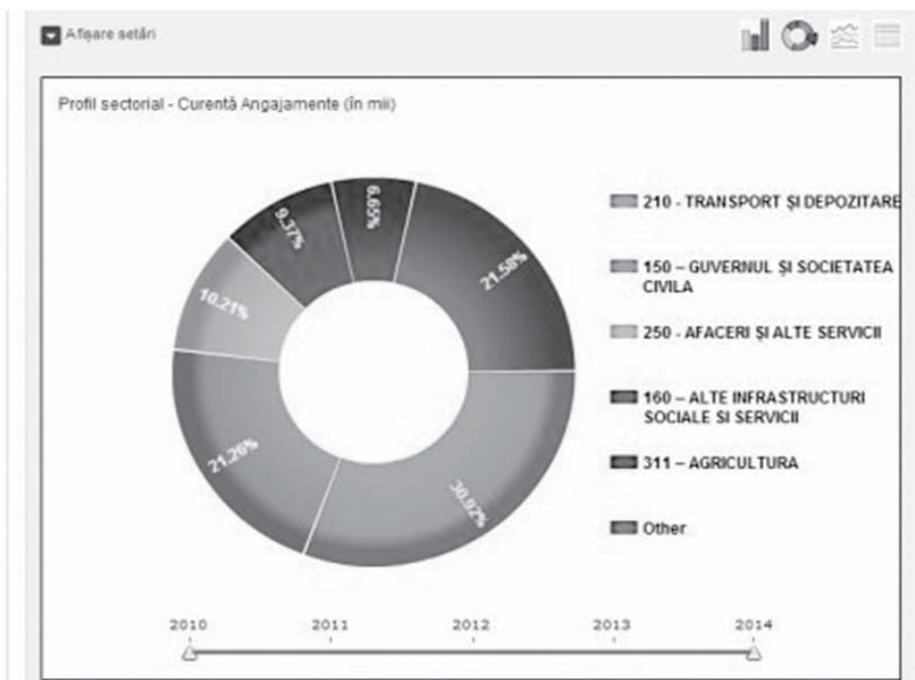
Nicolae Glib s-a născut la 10 mai 1949 în satul Pepeni, raionul Sîngerei. A fost solist al celor mai renumite ansambluri de muzică populară din R.Moldova: „Joc”, „Folclor”, „Lăutarii”. Este artist emerit al Republicii Moldova, artist al poporului, cavaler al Ordinului Republicii, al ordinului „Gloria Muncii”. „Va fi unicul nostru nănaș. Altfel, ce fini mai suntem?”, a declarat primarul de Ungheni, Alexandru Ambros.

www.expresul.com

ÎN RM A FOST LANSATĂ HARTA INTERACTIVĂ PRIVIND GESTIONAREA ASISTENȚEI EXTERNE

În premieră pentru RM, a fost lansată o hartă interactivă privind gestionarea asistenței externe a RM cu toate proiectele realizate sau în curs de derulare, de către Cancelaria de Stat, cu suportul PNUD.

Această hartă prevede monitorizarea proiectelor de asistență externă și a programelor, vizualizarea grafică și pe hărți, localizarea geografică a aplicării proiectelor în țara noastră, dar și posibilitatea de generare a rapoartelor la solicitarea utilizatorilor.

„Este pentru prima dată când aveți posibilitate să vedeți o hartă interactivă. De asemenea, să vedeți cine sunt donatorii și care este asistența externă. Astfel, societatea civilă va monitoriza cu strictețe cum sunt cheltuite resursele financiare”, a declarat Victor Bodi, Secretarul General al Cancelariei de Stat.

Potrivit lui, un astfel de sistem informațional de management este utilizat în peste 20 de țări și are scopul de a asigura o înaltă accesibilitate a datelor cu privire la mijloacele financiare oferite de partenerii de dezvoltare.

„În perioada 2009-2013, R. Moldova a realizat sau aplică proiecte în valoare de 2,2 mlrd. euro. Important este să nu ne axăm pe volumul asistenței, ci impactul sectoarelor. De exemplu, pentru reabilitarea a 448 km de drum au fost construite 80 de centre de sănătate publică, peste 600 km de apeduct etc.”, a precizat oficialul.

„Donatorii pot fi identificați pe harta geografică după culoare. Mai mult, pot fi identificate chiar și străzile unde au fost realizate proiectele», a spus Lucreția Ciurea, șefa Direcției monitorizare și evaluare a Cancelariei de Stat, Lucreția Ciurea.

Pentru mai multe detalii, puteți accesa linkul: www.amp.gov.md. Pe acest site vor fi introduse trimestrial și în timp real noi date despre realizarea proiectelor.

www.timpul.md

AUSTRIA ESTE DISPUSĂ SĂ OFERE CREDITE PREFERENȚIALE PENTRU PROIECTELE DE APĂ ȘI CANALIZARE DIN ȚARA NOASTRĂ

Reprezentanți ai Secției Comerciale în cadrul Ambasadei Austriei în Republica Moldova au comunicat că Guvernul Austriei este dispus să ofere linii de creditare pentru implementarea proiectelor de apă și canalizare din Republica Moldova. Subiectul a fost discutat astăzi, în cadrul unei întrevederi oficiale la Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor (MDRC).

Totodată, reprezentanții Ambasadei Austriei au menționat că liniile de creditare vor fi oferite pentru o perioadă de până la 20 de ani, cu o perioadă de grație de 5 ani și cu rata dobânzii de 0%. De asemenea, aceștia au specificat că pot beneficia de credit proiectele ce nu depășesc suma totală de 5-6 mln euro și nu sunt generatoare de profit.

În cadrul discuțiilor privind posibilitățile de creditare a apeductelor și sistemelor de canalizare construite în cadrul proiectelor de dezvoltare regională, Victor Zubcu, viceministrul

Dezvoltării Regionale și Construcțiilor a comunicat că mecanismul propus este unul interesant și ar putea fi analizat în cazul proiectelor ce nu se regăsesc în planul de finanțare din

Fondul Național de Dezvoltare Regională, sursele financiare ale partenerilor de dezvoltare și care constituie prioritate pentru îmbunătățirea condițiilor de trai ale cetățenilor.

Pentru a informa oaspeții despre finanțarea proiectelor de dezvoltare regională, Svetlana Rogov, șefa Direcției Relații Internaționale și Atragerea Investițiilor a MDRC, a explicat cine sunt beneficiarii proiectelor, cum are loc selectarea acestora și cum sunt aprobate spre finanțare din Fondul Național de Dezvoltare Regională. De asemenea, Svetlana Rogov a vorbit despre prioritățile de activitate ale Agențiilor de Dezvoltare Regională Nord, Centru și Sud, precum și principalele proiecte ce vor fi implementate în acest an.

<http://adrcentru.md>

INVESTIȚII DE 36 MILIOANE DE LEI LA STRĂȘENI

Subzona patru a Zonei Economice Libere Bălți, Parcul Industrial Strășeni, va avea trei rezidenți noi care vor investi aproape 2 mil. de euro, echivalentul a circa 36 mil. de lei, anunță ministerul Economiei.

Cel mai mare proiect investițional va fi realizat de întreprinderea mixtă ITALPROD SRL care se ocupă de producerea utilajului de prelucrare a strugurilor. Aceasta planifică să investească peste 1,2 mil. de euro și țintește o cifră de afaceri de 4 mil. de lei. De asemenea, compania inten-

ționează să angajeze, la prima etapă, 50 persoane cu un salariu mediu lunar de 5500 lei.

Un alt rezident, întreprinderea mixtă FERPONT SRL va produce structuri din oțel pentru beton armat și promite să investească 500 mii de euro. De asemenea, compania anticipează vânzări anuale de 1 mil. de euro. În plus, aceasta va angaja, la prima etapă 9 persoane cu lefuri medii lunare de 400 de euro.

Al treilea rezident, întreprinderea ENERGY SOLARIS SRL, planifică investiții de 100 mii de euro și vânzări anuale de 2,5 mil.

de lei. Investitorul va produce echipament pentru captarea și transformarea energiei solare în

scopul încălzirii apei și încăperilor. La prima etapă, aceasta se angajează să primească la lucru

9 persoane, cu un salariu mediu lunar de circa 6500 lei.

Noii rezidenți au fost selecți în urma concursului organizat la 16 ianuarie curent și preconizează să își înceapă activitatea în prima jumătate a anului curent.

Amintim că Guvernul a aprobat anul trecut o hotărâre prin care i-a conferit întreprinderii CAAN din Strășeni titlul de parc industrial care face parte din ZEL Bălți. Atunci autoritățile declaraseră că speră să atragă investiții de peste 27 mil. de euro, iar activitatea noilor rezidenți va duce la sporirea defalcărilor la buget cu peste 40 mil. lei anual.

<http://eco.md/>

AUTORITĂȚILE LOCALE ȘI CENTRALE DIN REPUBLICA MOLDOVA PROMOVEAZĂ DESCHIDEREA ȘI COOPERAREA ÎN SPAȚIUL EUROPEAN

Congresul Autorităților Locale (CALM) consideră cooperarea, atât la nivel local și regional, cât și pe dimensiunea internațională, drept o modalitate eficientă și justificată de a determina dezvoltarea și progresul APL. Astfel, promovarea unei strategii de deschidere față de potențialii parteneri locali și internaționali, dar și preluarea unor experiențe verificate în timp, constituie, în accepția noastră, o rețetă a succesului. Sunt

deja multe argumente în favoarea acestei axiome, care se conturează din colaborările reciproc avantajoase, pe care am reușit să le inițiem și care, fiecare luată separat, a determinat "schimbarea la față" a comunităților-partener, de o parte și de alta a frontierelor. Astfel, Congresul Autorităților Locale din R.Moldova (CALM), la Bratislava, a semnat Acordul de colaborare și parteneriat cu Asociația Municipalităților și Autorităților

Locale din Slovacia (ZMOS)! Delegația CALM a fost reprezentată de către Tatiana Badan, președinte CALM, Viorel Furdui, director executiv CALM, Constantin Cojocaru, vicepreședinte CALM, primarul or. Edineț, Gheorghe Raileanu, vicepreședinte CALM, primarul or.Cimișlia, Elena Bondarenco, primarul or.Soroca, Alexandru Osadci, coordonator de proiecte CALM.

<http://calm.md/>

CONGRESUL AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA A DESFĂȘURAT ȘEDINȚA CONSULTATIVĂ ÎN DOMENIUL AAC

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a desfășurat ședința consultativă în cadrul proiectului „Consolidarea Capacităților APL în domeniul gestionării serviciului de aprovizionare cu apa și canalizare”

În cadrul evenimentului au fost prezentate spre consultare și dezbateri principalele constatări, concluzii și recomandări identificate ca urmare a

peste 30 de reprezentanți ai Autorităților Publice Locale și reprezentanți ai operatorilor serviciului de aprovizionare cu apă.

Menționăm că, ședința de lucru a avut loc la inițiativa CALM, în cadrul proiectului de consolidare a capacităților Autorităților Publice Locale din Moldova în domeniul gestiunii serviciilor de aprovizionare cu apă și canaliza-

elaborării Studiilor ce vizează următoarele aspecte:

analiza economico-financiară a sectorului de aprovizionare cu apă și canalizare;

accesul grupurilor social-vulnerabile și gender la serviciile de alimentare cu apă și canalizare.

La eveniment au participat

re, implementat de CALM cu suportul financiar al USAID. Scopul principal al proiectului este identificarea modelelor eficiente de gestionare a serviciului de apă și canalizare, reieșind din specificul activității și competențelor APL.

<http://calm.md/>

AGENȚIA DE COOPERARE INTERNAȚIONALĂ A GERMANIEI (GIZ) VA CONTINUA FINANȚAREA PROIECTELOR DE DEZVOLTARE REGIONALĂ DIN ȚARA NOASTRĂ

Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor (MDRC) și Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) au identificat proiectele ce vor fi realizate în acest an cu susținerea financiară a Guvernului German. Despre perioada de începere a lucrărilor în cadrul proiecte au discutat astăzi, Marcel Răducan, ministrul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor și Philipp Johannsen, reprezentant de țară GIZ, în cadrul unei întrevederi oficiale la MDRC.

Marcel Răducan, ministrul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor a subliniat că grație colaborării eficiente cu GIZ și a eforturilor depuse de echipa MDRC cetățenii vor beneficia de servicii calitative și condiții de viață îmbunătățite.

În cadrul discuțiilor, oficialii au enumerat prioritățile activităților din acest an și au stabilit principalele acțiuni în desfășurarea proiectelor.

Totodată, oficialii și-au exprimat convingerea că ex-

periența acumulată în realizarea proiectelor și echipa consolidată va spori efectuarea în timp a lucrărilor planificate și va contribui la bunăstarea cetățenilor Republicii Moldova.

Menționăm că în anul 2014 Guvernul Germaniei va sprijini implementarea proiectelor-pilot în domeniile: construcția și reabilitarea sistemelor de apă și canalizare, eficiența energetică a clădirilor publice și managementul deșeurilor solide.

<http://adrcentru.md/>

UN FOST MINISTRU DE FINANȚE ROMÂN VREA SĂ INVESTEASCĂ 20 DE MILIOANE DE EURO LA STRĂȘENI

Producătorul de cabluri și conductori electrici Romcab Târgu Mureș (MCAB) intenționează să investească circa 20 milioane de euro în deschiderea unei fabrici în cadrul Parcului Industrial Strășeni.

Anunțul a fost făcut, astăzi, de fostul președinte al Consiliului de Administrație al întreprinderii române, Sebastian Vlădescu, înlocuit de fiul său în această funcție în 2012. Sebastian Vlădescu a fost ministru al Finanțelor în guvernul de la București.

Compania va fi al 10 rezident al platformei industriale Strășeni, urmând să investească în acest an 5 milioa-

ne euro și alte 15 milioane în anul viitor. Compania va livra materie primă întreprinderilor din domeniul automotive ce activează deja în Zona Economică Liberă Bălți, dar și altor clienți din regiune, spune ministrul Economiei.

Romcab este unul dintre cei mai mari producători de cabluri și conductori electrici din România. Întreprinderea a înregistrat, anul trecut, o cifră de afaceri de 80 de milioane de euro, iar pentru 2014 planifică să-și crească rulajul până la 120 de milioane de euro.

La începutul acestui an, au fost selectați trei rezidenți noi care vor investi aproape 2

mil. de euro în Parcul Industrial Strășeni. La moment, rezidenți ai subzonei Strășeni a Zonei Economice Libere Bălți sunt deja 7 companii, cinci dintre acestea fiind cu capital italian.

Amintim că Guvernul a aprobat anul trecut o hotărâre prin care i-a conferit întreprinderii CAAN din Strășeni titlul de parc industrial care face parte din ZEL Bălți. Atunci autoritățile declaraseră că speră să atragă investiții de peste 27 mil. de euro, iar activitatea noilor rezidenți va duce la sporirea defalcărilor la buget cu peste 40 mil. lei anual.

<http://eco.md/>

APL/IC. PROIECTE PENTRU PRIMĂRIA TA

ȘASE ORAȘE AU PLANURI DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ PENTRU 2014-2020

Șase orașe au Planuri de Dezvoltare Socio - Economică pentru 2014-2020, elaborate cu suportul proiectului USAID de Susținere a Autorităților Locale din Moldova (LGSP). Consiliile orașenești din Strășeni, Șoldănești, Drochia, Taraclia, Comrat (cu suportul Institutului de Dezvoltare Urbană și a Centrului Contact) și Orhei (cu suportul BCI) au aprobat Strategiile Locale împreună cu Planurile de Acțiune pentru următorii 3 ani.

Documentele au rezultat în urma unui proces participativ cu implicarea cetățenilor la toate etapele elaborării sale. Procesul a fost asistat de către consultanți internaționali și locali.

Pentru asigurarea unui proces incluziv, au fost organizate focus grupuri pe tematica de branding (imaginea unei localități) și pe teren, cu implicarea reprezentanților tuturor grupurilor comunitare (sex,

vârstă, ocupație, religie, etnie, etc.). În conformitate cu metodologia elaborată de proiect, focus grupurile au fost urmate de grupuri sectoriale de lucru pe domeniile economic, social, servicii, infrastructură, mediu și eficiență energetică.

Audierile publice au fost organizate în perioada noiembrie-decembrie 2013.

Planurile elaborate vor ajuta orașele să-și prioritizeze activitățile și resursele. Strategiile de dezvoltare socio-economică constituie premisele atragerii în oraș a fondurilor din partea donatorilor și investitorilor. Un plan integrat de dezvoltare locală va duce la servicii mai bune și o calitate sporită a vieții la nivel local.

USAID, la moment, lucrează împreună cu celelalte orașe - centre de raion asupra strategiilor locale pentru a le finaliza în viitorul apropiat.

START DEPUNERII PROIECTELOR DE COOPERARE BILATERALĂ MOLDO-ESTONIANĂ 2014-2015

Departamentul Cooperare pentru Dezvoltare a MAE al Republicii Estonia a dat start depunerii proiectelor de cooperare bilaterală.

Pentru perioada 2011/2015, Estonia a plasat Republica Moldova în lista statelor prioritare pentru asistența externă, prin mecanismul Cooperare pentru Dezvoltare, administrat de Ministerul de Externe al Estoniei.

Autoritățile publice centrale și locale, organizațiile neguvernamentale și alte entități au posibilitatea să beneficieze de proiecte bilaterale, în parteneriat cu entități estoniene, cu impact direct în Republica Moldova. Unica modificare este că de anul curent, depunerea /aplicarea pentru proiecte se va efectua doar de partea estoniană a proiectului.

Ambasada RM în Estonia va susține toți doritorii din RM în identificarea partenerilor estonieni. Pentru cooperare așteptăm solicitările DVS la adresa de e-mail: tallinn@mfa.md.

Valoarea minimă a proiectelor va fi 10 000 Euro. Minimum 5% din valoarea proiectului va fi contribuție proprie.

Proiectele se vor desfășura pentru o perioadă de până la 24 luni.

Proiectele vor fi aplicate de partea estoniană la: Välisministeerium, Islandi väljak 1, 15049 Tallinn; e-post: taotlusvoor@mfa.ee

Va fi acordată prioritate proiectelor din următoarele 4 categorii specificate în Strategia pentru R.Moldova pentru anii 2014-2015:

1. Integrare europeană și reforme care vor apropia R.Moldova de Uniunea Europeană;
2. E-Guvernare, soluții IT;
3. Agricultură;
4. Sănătate.

Strategia pentru R.Moldova o puteți găsi aici (pentru partenerii DVS din Estonia, limba estoniană): <https://peaveeb.vm.ee/sites/default/files/Moldova%20maastrategie%202014-2015.pdf>

În scurt timp va fi publicată strategia pentru R.Moldova în limba engleză aici: <http://www.vm.ee/?q=en/taxonomy/term/55>

Exemple de proiecte finanțate în 2013 găsiți aici: <http://guzun.md/?p=2774>

Pentru mai multe detalii: victorguzun@gmail.com

<http://adrcentru.md/>

INVITAȚIE DE PARTICIPARE/ COLABORARE ÎN PROIECT A APLI!

„Centrul de Consultanță în Afaceri” (CCA) Vă invită să participați la proiectul „Rețeaua Locală/Regională pentru Dezvoltarea Economică în calitate de element decisiv pentru sporirea competitivității în regiunile Bazinului Mării Negre (Black Sea LRED-Net)”.

Proiectul este implementat de „Centrul de Consultanță în Afaceri” (CCA) în parteneriat cu: **Centrul Național de Dezvoltare a Antreprenoriatului Mic și Mijlociu (SMEDNC)** din Armenia, «**Camera de Comerț și Industrie a Republicii Armenia, Gegharkunik**» (GCC) - Armenia, «**PIERIKI ANAPTIXIAKI S.A.-O.L.A.**» - Grecia, «**Institutul Caucazian pentru Cercetare Economică și Socială**» - Georgia, «**Agencia pentru Afaceri**» - Bulgaria.

Scopul general al proiectului este de a consolida capacitățile antreprenoriale și administrative ale actorilor-cheie locali DELR (Dezvoltarea Economică Locală și/ sau Regională): pentru a intensifica coeziunea de ordin social, informațional, comercial etc. la nivel local, precum și între țările-partenere, încurajând astfel autoritățile naționale să extindă oportunitățile de cooperare și să asigure sinergia eforturilor spre o viață mai bună în regiunea Bazinului Mării Negre.

Grupul-țintă al proiectului este constituit din toate părțile interesate relevante, de nivel local, responsabile de sau angajate în procesul de DELR, : autoritățile locale, primari, consiliile orășenești, sectorul privat, ONG-uri, organizațiile societății civile, agențiile de dezvoltare regională, prestatorii de servicii în domeniul afacerilor, persoanele active etc.

În procesul de implementare se va utiliza un nou instrument - **PACA** (evaluare participativă a avantajului competitiv) care reprezintă un set de instrumente folosite pentru a veni cu un diagnostic de avantaje și dezavantaje competitive unei localități (de exemplu, un cartier, oraș sau comuna) sau un sector (cum ar fi turismul, agricultura sau comunitatea de afaceri formal) , combinate cu propuneri concrete, practice de stimulare a economiei locale sau regionale. Una dintre caracteristicile sale cheie este mobilizarea actorilor locali din sectorul public și privat, precum și societatea civilă să-și asume dreptul de proprietate de evaluare a economiei locale, precum și a inițiativelor rezultate de îmbunătățire a localității. Un alt grup-țintă este format din companiile nou create și IMM din comunitățile selectate. Mai mult de 50 de IMM și companii nou create vor fi impli-

cate în activitățile Acțiunii Comune. Din acest număr total, cel puțin 250 de IMM și companii nou create vor beneficia de suport direct, prin intermediul unor sesiuni de instruire, consultanță etc.

Principalele activități ale programului implică:

- Evoluția capacităților partenerilor programului în direcția punerii în aplicare a activităților locale / regionale de dezvoltare economică.
- Schimbul de informații, organizarea de training-uri, implementarea programelor-pilot.
- Evoluția capacităților locale de aplicare efectivă a măsurilor de dezvoltare economică locală/regională.
- Instruirea echipelor locale și evaluarea a cel puțin 3 avantaje competitive locale (prin exercițiu PACA) din țările participante la program.
- Identificarea și implementarea inițiativelor de dezvoltare economică locală / regională.
- Stabilirea de rețele locale / regionale de dezvoltare economică între țările participante.
- Identificarea, implementarea și coordonarea de follow-up a inițiativelor transfrontaliere.

Rezultatele scontate ale Proiectului sunt:

- În 15 comunități /regiuni ale țărilor partenere vor fi organizate 15 Exerciții de Evaluare Participativă a Avantajului Competitiv (PACA).
- Cel puțin 75 de părți interesate locale, dintre care 45 din cadrul autorităților locale, vor beneficia de sesiuni de instruire, conform metodologiei DEL.
- Cel puțin 250 antreprenori din 5 țări participante își vor îmbunătăți abilitățile antreprenoriale și de gestionare a afacerii, prin intermediul a diverse evenimente de instruire și consultanță.
- Cel puțin 50 de companii nou create vor lansa noi afaceri în baza avantajelor competitive ale localităților, identificate în cadrul exercițiilor de DEL.
- Cel puțin 5 inițiative transfrontaliere vor beneficia de susținere și ghidare din partea echipei de proiect.

Inițiativele vor fi lansate și implementate de către actorii locali după încheierea proiectului

Pentru mai multe detalii despre proiect, accesați site-ul : www.cca-ngo.org

Manager de Proiect: Anatol Palade
: apalade@cca-ngo.org, tel :022/210089.

<http://adrsud.md/>

SPRIJINIREA ORAȘELOR DIN ȚĂRILE PARTENERIATULUI ESTIC, ÎN IMPLEMENTAREA PLANURILOR DE ACȚIUNE PRIVIND ENERGIA DURABILĂ, ÎN CONFORMITATE CU CONVENȚIA PRIMARILOR

Linia bugetară: **19 080 103 din bugetul UE (vecinătatea estică)**

Referință: **Europa Aid/135376/C/ACT/MULTI**

Termenul limită pentru depunerea de note conceptuale: **21 martie 2014**

Obiectivele programului și măsurile prioritare

Obiectivul general al acestui Apel de propuneri de proiecte este de a sprijini autoritățile locale din țările Parteneriatului estic să implementeze proiecte - pilot incluse în planurile lor de acțiuni privind energia durabilă (SEAP), în conformitate cu Pactul primarilor și, astfel, sa contribuie la reducerea decalajului dintre SEAP-uri și implementarea lor în practică.

Programul ar trebui să ajute autoritățile locale din țările Parteneriatului Estic pentru a aborda problemele locale de energie durabilă (cum ar fi dependența de combustibilii fosili, securitatea aprovizionării

cu energie, eficiența energetică și energia regenerabilă, ecologizarea transportului local, gestionarea deșeurilor și a apelor uzate, etc.) și ar trebui să contribuie, la fel, pentru a face autoritățile centrale mai conștiente de avantajele implicării autorităților locale în politici care au un impact direct asupra lor.

Obiectivele specifice ale prezentului APP sunt următoarele:

- Economie de energie;
- Îmbunătățirea eficienței energetice;
- Reducerea emisiilor de CO2;
- Creșterea producției de energie din surse regenerabile.

Aplicanții trebuie să vizeze cel puțin unul din obiectivele specifice menționate mai sus.

Priorități:

- UE va finanța proiecte care sunt replicabile în țările sau în regiunea Parteneriatului Estic.

- Granturile UE prevăzute în APP curent trebuie să elimine dificultățile financiare a proiectelor ce urmează de a fi implementate. Granturile urmează de a fi surse suplimentare față de finanțarea de bază existentă (împrumut de la instituții financiare internaționale, alocări din bugetul de stat, etc.)

- Aplicanții sunt invitați să utilizeze la maxim resursele disponibile la nivel local (ingineri, auditori energetici, companii de construcții, etc), și, de asemenea, utilizarea surselor regenerabile de energie disponibile la nivel local.

- UE va acorda prioritate conceptelor care prezintă un veritabil efect demonstrativ, bazat pe implementarea celor mai bune practici și inclusiv în domeniul diseminării informațiilor cu privire la rezultatele obținute.

Alocarea financiară asigurată de autoritatea contractantă

Suma indicativă totală pusă la dispoziție în cadrul prezentului APP este de 12, 25 milioane €.

Apelul de propuneri de proiecte este împărțit în două loturi:

- **Lotul 2:** Al doilea lot se adresează proiectelor din Armenia , Azerbaidjan , Belarus , Georgia și **Republica Moldova**. Suma indicativă alocată pentru lotul 2 este de **6, 25 milioane €**.

În cazul în care alocarea indicată pentru un anumit lot nu poate fi folosită datorită calității joase sau numărului mic de propuneri primite, Autoritatea Contractantă își rezervă dreptul de a realoca fondurile rămase într-un alt lot.

Mărirea granturilor

Orice finanțare nerambursabilă solicitată în cadrul acestui apel trebuie să se încadreze între următoarele sume :

- **Suma minimă : 0,4 milioane €**
 - **Suma maximă : 1,5 milioane €**
- Orice finanțare nerambursabilă solicitată în cadrul acestui apel pot acoperi până

la 80% din costurile totale eligibile din acțiuni. Rețineți! Că 80% constituie o valoare maximă, și că autoritățile locale beneficiare sunt încurajate să crească co-finanțarea acestora. Echilibrul (adică diferența dintre costul total al activităților și suma solicitată de la Autoritatea Contractantă) trebuie să fie finanțate din alte surse decât bugetul Uniunii Europene.

Aplicant

Pentru **Lotul 2:** În cazul în care solicitantul este o autoritate locală, aceasta trebuie să fie un semnatar al Pactului primarilor cel târziu până la 1 iulie 2014.

Termenul limită pentru depunerea Notelor conceptuale este **21 martie 2014**, data expedierii, ștampila poștei sau data chitanței de depunere. În cazul livrărilor personale , termenul limită de primire este ora **16:00**, ora Bruxelles după cum reiese din chitanța semnată și datată. Orice notă conceptuală depusă după data limită va fi respinsă.

Adresa Poștală:

European Commission
Directorate-General for Development and Cooperation - EuropeAid
Unit DEVCO F5 (Finance, Contracts, Audit) - Office J-54 4/252
Avenue du Bourget 1
B-1049 Brussels
Belgium
<http://adrcentru.md/>

REȚEAUA FEMEILOR DIN CADRUL CALM, VERIGA PUTERNICĂ ÎN APL

În țara noastră, marcată istoric de preconcepții și stereotipuri patriarhale, mai există lupta pentru egalitatea de gen, iar femeile încă mai trebuie să demonstreze că merită a fi tratate pe picior de egalitate cu bărbații. Totuși, viața ca de obicei bate filmul, iar moldovencele noastre, pe lângă atribuțiile familiale, reușesc să se implice cu succes în viața politică și socială a țării. Chiar dacă suntem deja în anticamera Uniunii Europene, discriminarea pe bază de gen, în special la partajarea puterii în instituțiile statului, rămâne la ordinea zilei - femeile primesc salarii mai mici pentru aceeași muncă, iar numărul femeilor în listele partidelor politice sau în funcții de stat este mult mai redus decât cel al bărbaților. Prin intermediul membrilor sale, Rețeaua Femeilor din cadrul CALM promovează și încurajează liderismul feminin, mai ales că activitatea prodigioasă a membrilor sale nu mai lasă loc de interpretări.

DE 8 MARTIE - FLORI PENTRU... FLORI SAU DE CE E BENEFIC MATRIARHATUL ÎN APL

În urma alegerilor locale din anul 2011, numărul femeilor care au ajuns la cârma primăriilor a constituit 17,9%. Astfel, sexul frumos a obținut 164 de posturi de primar, dintre care 148 sunt membre ale Rețelei

22, în Leova - 6 din 22, în Aneții Noi - 6 din 26, în Cimișlia - 6 din 23, în Soroca - 6 din 35, în Strășeni - 6 din 27, în Taraclia - 5 din 15, în Telenesti - 5 din 31 etc. Respectiv, femeile au reușit să-și impună punctul de vedere, și-au prezentat la cel mai înalt nivel strategiile pentru dezvoltarea localității, fapt pentru care au obținut votul de încredere și de sprijin din partea locuitorilor.

CALM vă felicită, dragi femei-primar, din toată inima cu ocazia Zilei de 8 martie, zi în care ne amintim o dată în plus că voi, ființe gingașe și suave duceți pe umerii voștri nu numai grija pentru familie, dar și pentru comunitatea pe care o conduceți. Pentru verticalitatea Dvs., pentru implicarea în toate acțiunile de consolidare a autonomiei locale, vă mulțumim din suflet. Atitudinea de care dați dovadă, altruismul cu care vă exercitați funcția, spiritul combativ de care dați dovadă - anume toate acestea ne vor ajuta să clădim o AUTORITATE PUBLICĂ PUTERNICĂ!

Femeilor din cadrul Congresului Autorităților Locale. În 18 raioane din 32 toate primăriile conduse de femei sunt membre ale rețelei. Cele mai multe femei primar sunt în raionul Cahul - 11 din 37, în Orhei 8 din cele 38 de primării sunt conduse de femei, în Fălești - 8 din 33, în Florești - 8 din 41, în Hîncești - 7 din 39, în Drochia - 7 din 28, în Edineț - 7 din 32, în Căușeni - 7 din 27, în Dondușeni - 6 din

FEMEILE-PRIMAR, DOI ANI ÎN REȚEA

Luna decembrie 2013 a fost una remarcabilă pentru RF CALM, căci anume în această lună s-au împlinit doi ani de activitate a rețelei. Misiunea ei, de a consolida capacitățile și abilitățile femeilor din APL, se realizează pas cu pas. În cadrul activităților desfășurate, femeile participante discută cu interes despre locul femeii în societate, despre modalitățile de implicare în procesul decizional, despre aceea cum pot fi dezvoltate abilitățile de lider și susținute tinerele lidere, despre combaterea stereotipurilor.

Ne-am convins încă o dată în plus că RF reprezintă o platformă de comunicare pentru diferite categorii de aleși și funcționari publici locali, un forum pentru schimbul de idei, cunoștințe și experiențe, având la bază obiectivul gender din cadrul strategiei CALM, Platforma femeilor CALM, Planul de acțiuni advocacy al Rețelei femeilor CALM, precum și Planul de Acțiuni al RF pentru anii 2014-2017, care stabilește direcțiile de activitate în domeniul promovării liderismului și creșterii rolului femeilor în procesul decizional, la nivel local și național.

Reprezentantele APL din întreaga republică și-au expus dorința de a se întâlni mai frecvent, fiind convinse că schimb de exper-

riență poate fi făcut și acasă, iar bunele practici implementate în Moldova merită să fie cunoscute și preluate. Ele au subliniat încă o dată importanța rețelei, prin intermediul căreia au posibilitatea să se cunoască mai bine, să organizeze întâlniri tematice, profesionale, să facă schimb de experiență - ceea ce este destul de important mai ales pentru doamnele primar care sunt la primul mandat și sunt ferm convinse că au ce învăța de la colegile lor care au mai mulți ani de experiență în administrația publică.

PRIMĂRIȚELE DIN MOLDOVA AU CUCERIT LUMEA

Letonia, 2011 Pe parcursul a 5 zile, un grup de 18 femei-primar din Moldova au avut posibilitatea să se familiarizeze cu experiența regională relevantă a rețelelor de

femei-primar din Letonia și să afle lucruri interesante despre inițiativele și proiectele de dezvoltare locală de succes, din perspectiva egalității de gen

România, Constanța, 2012 43 femei-primar au stabilit legături directe cu potențiali parteneri din România. A fost un veritabil schimb de experiență, au fost negociate proiecte socio-culturale la nivel local și județean, s-au stabilit punți reale pentru schimbul cultural și sportiv.

Vizite de studiu și training-uri organizate pentru membrele rețelei de femei CALM, în 2012, în cadrul proiectului „Asistarea Rețelei Femeilor din cadrul CALM în dezvoltarea capacităților de promovare a liderismului local al femeilor”.

Ținem să menționăm că, per regiune și anume la nivelul sud-estului Europei, CALM, în calitate de asociație ce reprezintă Republica Moldova, deține rolul de lider în ceea ce privește raportul aleșilor locali (primari) femei și bărbați. La capitolul balanța de gender, Moldova atinge cel mai înalt nivel de 18% a femeilor primar în sud-estul Europei, față de media per regiune de 8,74% femei-primar, unele țări precum Turcia neavând aleasă nicio femeie primar.

În cadrul Rețelei Asociațiilor Autorităților Locale din Sud-estul Europei (NALAS), a cărei membru este CALM, în ceea ce privește egalitatea de gen și promovarea liderismului feminin, Rețeaua Femeilor CALM este privită ca un exemplu de succes ce este necesar

de urmat. Astfel Planul de acțiuni pentru componența gender a Strategiei NALAS pentru anii 2013-2017 include replicarea între Asociațiile membre a acestei practici de succes, respectiv **Rețeaua Femeilor CALM va juca rolul de mentor în împărtășirea și preluarea de către alte Asociații APL din regiune a activităților în domeniul promovării egalității de gen și abilitării femeilor întru sporirea rolului femeilor în procesul decizional!**